

Informasjonsplikten ved innsamling av personopplysninger etter personopplysningsloven

Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet

Kandidatnummer: 601
Leveringsfrist: 25. november 2010

Til sammen 17 582 ord

25.11.2010

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Tema for avhandlingen	1
1.2	Problemstilling og avgrensning	2
1.3	Den videre fremstillingen	2
<u>2</u>	<u>RETTSKILDEBILDET</u>	<u>3</u>
2.1.1	Lovens formål	4
2.2	Forarbeider	5
2.3	Rettspraksis	6
2.4	Forvaltningspraksis	6
2.4.1	Personvernemnda og Datatilsynet sin praksis	6
2.4.2	Datatilsynets veiledninger og uttalelser	7
2.5	Internasjonale kilder	7
2.5.1	Direktiv 95/46/EF - EUs Personverndirektiv	7
2.5.1.1	Artikkel 29-gruppen	8
2.5.2	EU-domstolens praksis	8
<u>3</u>	<u>LOVENS VIRKEOMRÅDE</u>	<u>9</u>
3.1	Innledning	9
3.2	Lovens saklige virkeområde	9
3.2.1	Behandling av personopplysninger	9
3.2.1.1	Hva er en personopplysning?	10
3.2.2	Behandling som skal skje helt eller delvis ved med elektroniske hjelpemidler	12
3.2.3	Annen behandling som inngår eller skal inngå i et personregister	13
3.2.4	Unntak fra lovens saklige virkeområde	15

3.3	Lovens geografiske virkeområde	16
<u>4</u>	<u>INNHALDET I INFORMASJONSPLIKTEN</u>	<u>19</u>
4.1	Innledning	19
4.2	Personopplysningslovens § 19 og § 20	19
4.3	Innsamling av personopplysninger	22
4.4	Tidspunkt for gjennomføring av informasjonsplikten	24
4.4.1	Når opplysninger samles inn fra den registrerte jf. § 19	24
4.4.2	Når opplysninger samles inn fra en tredjepart jf. § 20	25
4.5	Ansvar for informasjonsplikten	26
4.5.1	Innledning	26
4.5.2	Den behandlingsansvarlige	27
4.5.2.1	Delt behandlingsansvar	27
4.5.2.2	Behandlingsansvarliges mulighet til å delegere daglig ansvar	28
4.5.2.3	Behandlingsansvarliges forhold til databehandler	30
4.5.2.4	Behandlingsansvarliges representant	31
4.5.2.5	Oppsummering	32
4.6	Den registrerte	32
4.7	Den praktiske gjennomføring av informasjonsplikten	33
4.7.1	Informasjon skal gis på behandlingsansvarliges initiativ	33
4.7.2	Varselets form	33
4.7.3	Lagvis informasjon	36
4.7.4	Individuell og kollektiv varsling	37
4.8	Forhold det skal informeres om	38
4.8.1	Navn og adresse til den behandlingsansvarlige	39
4.8.2	Formålet med behandlingen	39
4.8.3	Eventuell utlevering av opplysningene	39
4.8.4	Frivillig å levere fra seg opplysningen	40
4.8.5	Annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven	40
4.8.6	Hvilke opplysninger som samles inn	41
<u>5</u>	<u>UNNTAK FRA INFORMASJONSPLIKTEN</u>	<u>43</u>

5.1	Informasjon som den registrerte allerede kjenner til	43
5.2	Unntak etter § 20	45
5.2.1	Innsamling og formidling som er uttrykkelig fastsatt i lov	45
5.2.2	Umulig eller uforholdsmessig vanskelig å varsle	47
5.3	Utvalgte unntak etter § 23	50
5.3.1	Generelt	50
5.3.2	Utilrådelig for den registrerte	50
5.3.3	Informasjon som er underlagt taushetsplikt i medhold av lov	54
<u>6</u>	<u>AVSLUTTENDE BEMERKNINGER</u>	<u>56</u>
<u>7</u>	<u>KILDER</u>	<u>59</u>

1 Innledning

1.1 Tema for avhandlingen

Tema for avhandlingen er plikten til å informere den registrerte ved innsamling av personopplysninger etter personopplysningsloven.¹ Informasjonsplikten er hjemlet i lovens §§ 19 og 20, og innebærer en plikt til å gi den registrerte et minimum av informasjon vedrørende innsamling av personopplysninger, samt den videre behandlingen av disse. Informasjonsplikten gjelder både når opplysninger samles inn direkte fra den registrerte selv og når innsamling skjer via en tredjepart.

Bestemmelsene har grunnleggende betydning i forhold til lovens øvrige bestemmelser. Beslutninger om blant annet inngrep i den enkeltes rettsfære, illeggelse av sanksjoner og fordeling av goder blir fattet på bakgrunn av enkeltopplysninger. Det er derfor en forutsetning for ivaretagelsen av enkeltpersoners rettssikkerhet, at den opplysningene gjelder blir involvert, ved for eksempel å få mulighet til å bestride kvaliteten av personopplysningene som vil ligge til grunn for beslutningene. Manglende informasjon om innsamling og behandling av personopplysninger kan gi vidtgående konsekvenser, ved at den registrerte forblir uvitende om forholdene ved behandlingen av opplysningene. En registrert som er uvitende om behandling av personopplysninger om seg selv, kan ikke benytte seg av det vern personopplysningsloven gir. Dersom den registrerte blir informert om innsamlingen vil det gi vedkommende et incentiv til å sette seg inn i behandlingsprosessen, og eventuelt kreve ytterligere informasjon om behandlingen, eller få opplysningene endret eller slettet.

¹ Lov om behandling av personopplysninger 14. april 2000 nr 21 (heretter forkortet pol.)

1.2 Problemstilling og avgrensning

Problemstillingen for avhandlingen er rekkevidden av informasjonsplikten som påligger behandlingsansvarlig ved innsamling av personopplysninger etter personopplysningslovens §§ 19 og 20. For å fastslå rekkevidden vil jeg drøfte spørsmålene om når informasjonsplikten kommer til anvendelse, hvem som er ansvarlig for etterlevelsen av plikten, hvordan informasjonsplikten skal gjennomføres og hva informasjonsplikten innebærer.

Av hensyn til problemstillingen og oppgavens omfang vil jeg ikke behandle rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger etter §§ 8, 9 og 11. Forholdet til personopplysningslovens § 7 tas ikke opp. Videre vil heller ikke sanksjoner for overtredelse av bestemmelsene, jf. §§ 48 og 49 og forholdet til informert samtykke, jf. § 2 nr 7 behandles. Ytterligere avgrensninger vil gjøres fortløpende i teksten.

1.3 Den videre fremstillingen

Innledningsvis vil jeg belyse særtrekkene ved rettskildebildet på området ved å redegjøre for rettskildene som ligger til grunn for besvarelsen av oppgaven. I kapittel 3 vil jeg drøfte lovens virkeområde for å fastslå når §§ 19 og 20 kommer til anvendelse. Ved vurderingen av lovens virkeområde vil det redegjøres for sentrale begreper som er grunnleggende for forståelsen av lovens rekkevidde, blant annet ”behandling av personopplysninger” og ”elektroniske hjelpemidler”. I oppgavens hoveddel vil jeg behandle §§ 19 og 20 sammen. Dette gjøres fordi bestemmelsene langt på vei er like, slik at en sammenlignende analyse av de to vil forhindre dobbeltbehandling. Først vil jeg ta for meg når de to bestemmelsene kommer til anvendelse, deretter vil jeg belyse forskjellene vedrørende tidspunkt for inntredelse av plikten før jeg drøfter selve innholdet i informasjonsplikten, herunder blant annet hvem som er pliktsubjekt, den praktiske gjennomføringen og forhold som det skal informeres om. Avslutningsvis vil jeg behandle unntak fra informasjonsplikten etter §§ 19 og 20 og noen utvalgte unntak etter § 23.

2 Rettskildebildet

Rettskildene som avhandlingen bygger på, tolkes og anvendes i samsvar med den tradisjonelle rettskildelære. Til grunn for avhandlingen ligger først og fremst lov om behandling av personopplysninger 14. april 2000 nr. 31. Loven gjennomfører EUs personverndirektiv² som ble inntatt i EØS-avtalen i 1999. Rettskildebildet preges av at det er personverndirektivet som i stor grad ligger til grunn for personopplysningsloven. Som en konsekvens av dette kan internasjonale kilder også få relevans ved tolkningen av loven. Personopplysningsloven avløser lov om personregistre med mer 09. juni 1978 nr. 48.³ Den gamle personregisterloven vil ikke ha noen særlig betydning som rettskilde ettersom personvernlovgivningen på bakgrunn av gjennomføringen av direktivet har endret rettstilstanden på området.⁴

Personopplysningsloven regulerer et område hvor teknologiske endringer, som for eksempel forandring i bruk av internett, representerer en ekstra utfordring og som bidrar til at loven raskt blir utdatert. Justisdepartementet jobber nå med etterkontroll av personopplysningsloven og i den forbindelse har det på oppdrag fra Justisdepartementet blitt utredet behov for endringer.⁵ Forslagene til endringer har ennå ikke blitt vedtatt, og det kan hende at bestemmelsene ikke vil bli endret i samsvar med utredningen. På tross av dette har den etter min mening særlig betydning for de lege ferenda betraktninger i tillegg til at den belyser gjeldende rett. Det foreslås minimale endringer i forhold til §§ 19 og 20, og utredningen vil derfor heller ha betydning for diskusjon av sentrale begreper i oppgaven som for eksempel ”personopplysning” og ”behandlingsansvarlige”.

Personopplysningsloven er også en generell lov og regulerer dermed behandling av personopplysninger på en rekke forskjellige rettsområder.⁶ Som et utgangspunkt vil dermed informasjonsplikten gjøre seg gjeldende ved all innsamling av personopplysninger i organisasjoner, etater og virksomheter i Norge.

² Personverndirektivet blir behandlet under avsnitt 2.5.1.

³ Forkortet pregl. Personregisterloven hadde ingen tilsvarende bestemmelser som pol. §§ 19 og 20.

⁴ Schartum og Bygrave (2004) s. 102, Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 55-59.

⁵ Schartum og Bygrave (2006).

⁶ Se lovens virkeområde avsnitt 3.2.

2.1.1 Lovens formål

Lovens formål gjenspeiler de grunnleggende hensyn som ligger til grunn for lovens eksistens og er derfor et relevant tolkningsbidrag.⁷ Lovens formål er i henhold til § 1 ”å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger.” Videre skal loven bidra til at ”personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger.”⁸ Disse grunnleggende personvern hensyn utdypes i forarbeidene hvor det mer konkret fremgår at det ”skal det legges vekt på festnede rettsoppfatninger om personvern, slik disse blir nedfelt i praksis fra domstoler, rettsteori og administrative avgjørelser.”⁹ Viktigheten av lovens formål som tolkningsbidrag ved skjønsmessige og vurderingspregede bestemmelser har blitt fremhevet i forarbeidene¹⁰ og i rettspraksis.¹¹

Tolkning i tråd med formålet tilfører dermed loven mer fleksibilitet, hvilket medfører at loven blir et mer levende instrument. Den er dermed mer tilpasningsdyktig i forhold til endringer på rettsområdet som er preget av stadig nye utfordringer i form av ny teknologi. Bestemmelsen bidrar også til at man kan tolke lovens noe vide og uklare begreper med fornuft.¹²

Et eksempel på festnede rettsoppfatninger om personvern som har kommet til uttrykk gjennom rettsvitenskapelig teori, er interesseteorien. Interesseteorien ble introdusert på 70-tallet, men utvides stadig etter hvert som tidene forandrer seg.¹³ Teorien er en oversikt over ulike kategorier av interesser som personvernet søker å ivareta, og utgjør

⁷ Eckhoff ved Helgesen (2001) s. 101 flg. og Boe (1996) s. 243.

⁸ Se pol. § 1 annet ledd.

⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 101.

¹⁰ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 101 og NOU 1997:19 s. 181.

¹¹ Se TSTVG-2006-106538, hvor retten gjentatte ganger la vekt på formålsangivelsen, blant annet ved spørsmål om det faktisk forelå personopplysninger.

¹² Schartum (2000) s.548.

¹³ Schartum og Bygrave (2004) s. 40, Wiik Johansen m.fl. s. 23, NOU 1997:19 s. 21-24.

hensynene bak de enkelte lovbestemmelser, slik at de dermed er relevante for forståelsen av disse. Sentralt for informasjonsplikten er særlig interessen i innsyn og kunnskap, samt interessen i å bestemme over tilgang til opplysninger om egen person.

Interessen i innsyn og kunnskap ligger til grunn for pol. §§ 19 og 20, og er en forutsetning for ivaretagelsen av de øvrige personverninteressene, som kommer til uttrykk i loven. Dersom den registrerte ikke har kunnskap om behandlingen vil det være vanskelig å benytte seg av det vern som lovgivningen oppstiller. Gitt at den registrerte får kunnskap om innsamlingen, gir det en antydning om at det kan være hensiktsmessig å sette seg inn i behandlingen med tanke på personvernet.

Interessen i å bestemme over opplysninger om egen person er tuftet på tanken om at mennesker har en selvbestemmelsesrett til opplysninger som relaterer seg til egen person. Denne ”selvbestemmelsesretten” blir kraftig innskrenket som følge av det å ha tilhørighet til et demokratisk samfunn, hvor man for eksempel gjennom lov er pålagt å oppgi opplysninger om seg selv. Interessen ligger til grunn for § 19 kan særlig finnes igjen i § 19 første ledd bokstav d.¹⁴

2.2 Forarbeider

Forarbeidene er en viktig rettskilde for tolkningen av loven. Sentrale forarbeider er Innst.O. nr. 51 (1999-2000), Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) samt NOU 1997:19 – Et bedre personvern. Forarbeidene kan gi veiledning om hva lovgiver har ment med bestemmelsene og bestemmelsenenes formål.¹⁵ Personverndirektivet var ikke omfattet av EØS-avtalen, da Skaugeutvalget¹⁶ startet arbeidet med utredningen om forslag til lov om behandling av personopplysninger. Vedtakelsen og innlemmelse av direktivet i

¹⁴ Se avsnitt 4.8.4.

¹⁵ Eckhoff ved Helgesen (2001) s.70-73.

¹⁶ Personregisterutvalget v/leder Arne Skauge oppnevnt ved kongelig resolusjon av 6 oktober 1995.

EØS-avtalen¹⁷ var imidlertid nært forestående slik at direktivets krav ble tatt hensyn til ved utformingen av loven.¹⁸

Etter alminnelig rettskildelære tillegges normalt forarbeidene som er nærmest i tid til lovvedtakelsen mest vekt. Det fremgår innledningsvis av proposisjonen at denne bygger på NOUen slik at den dermed vil utgjøre et selvstendig tolkningsbidrag ved behov for å klargjøre lovbestemmelsenes innhold ytterligere. Ved en eventuell motstrid mellom de to forarbeidene vil proposisjonen vektlegges mest, idet den er nærmest i tid i forhold til vedtakelsen av loven.

2.3 Rettspraksis

Det foreligger lite relevant rettspraksis som kan bidra til tolkningen av §§ 19 og 20. Det finnes imidlertid et par avgjørelser avsagt av tingretten, som kan ha noe å tilføre drøftelsen av bestemmelsene. Tingrettens avgjørelser vil tillegges vekt i drøftelser fordi det ikke foreligger dommer avsagt av høyere instanser.¹⁹ For øvrig foreligger det en Høyesterettsdom som kan ha betydning for fastsettelsen av lovens saklige virkeområde.²⁰

2.4 Forvaltningspraksis

2.4.1 Personvernemnda og Datatilsynet sin praksis

Lite rettspraksis på området gjør at Personvernemndas og Datatilsynets praksis i større grad vil tillegges vekt. Størst rettskildemessig vekt har avgjørelser avsagt av Personvernemnda idet nemnda er klageorgan for Datatilsynet.²¹ Det foreligger noen avgjørelser avsagt av Personvernemnda som vil være relevant for drøftelser i

¹⁷ Jf. EØS-komiteens beslutning nr 83/1999 av 25.6.1999 om endring av EØS-avtalens protokoll 37 og vedlegg XI.

¹⁸ NOU 1997:19 s.14 og 43.

¹⁹ Eckhoff ved Helgesen (2001) s.162.

²⁰ Rt. 1991 s.616.

²¹ Jf. pol. § 42 fjerde ledd og § 43 første ledd.

avhandlingen. Jeg vil ikke benytte meg av Datatilsynet sin praksis, idet denne er lite tilgjengelig og ettersom personvernemnda sin praksis vil veie tyngre.

2.4.2 Datatilsynets veiledninger og uttalelser

Datatilsynet er opprettet med hjemmel i personopplysningsloven og har en rådgivende og veiledende funksjon, jf. pol. § 42 nr 6 og 7.²² Tilsynet har med hjemmel i § 42 nr 5 og 6 gitt en rekke retningslinjer for behandling av personvernspørsmål. Uttalelsene er som et generelt utgangspunkt kun rådgivende.²³ Likevel har Høyesterett tillagt Datatilsynets uttalelser en viss vekt.²⁴ Tilsynet har etter ikrafttreddelsen av personopplysningsloven også bistått ved utarbeiding av bransjevisse atferdsnormer.²⁵

2.5 Internasjonale kilder

2.5.1 Direktiv 95/46/EF - EUs Personverndirektiv

Personopplysningsloven gjennomfører Direktiv 95/46/EF om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger.²⁶ Direktivet angir minimumskrav til hva som må reguleres i den nasjonale lovgivning, og har samtidig ikke satt en *klar* øvre grense på hvor strenge krav nasjonal lovgivning kan ha. Dette gir således de enkelte medlemslandene frihet til å gå lenger enn det som kreves, og det åpnes dermed for forskjellige løsninger.²⁷ Nøyaktig *hvor langt* de enkelte landene kan gå for å fastsette et strengere vern enn direktivet, er imidlertid uklart. Det antas at strengere regler og løsninger kan vedtas så fremt de ikke strider mot personverndirektivet, samt dennes formål nedfelt i artikkel 1. Formålet er å harmonisere personvernreglene gjennom å oppstille en minimumsstandard for vern av personopplysninger og for å sikre fri flyt av disse.²⁸

²² Jf. også Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s.131-132.

²³ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s.131-132.

²⁴ Rt. 1991 s.616 er et eksempel på Høyesteretts bruk av Datatilsynets uttalelser.

²⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s.61.

²⁶ Heretter forkortet ”personverndirektivet” eller kun ”direktivet”.

²⁷ Direktivet art. 1 avsnitt 2. Se og Direktivet art 5 og fortalen nr 9.

²⁸ Schartum og Bygrave (2004) s.104, Wiik Johansen m.fl. (2001) s.49.

Kravene til innholdet av §§ 19 og 20 følger av direktivets artikkel 10 og 11. Det norske regelverket oppstiller ikke særlig strengere regler vedrørende informasjonsplikten enn det minstekravet i artikkel 10 og 11 fastsetter. Ettersom personopplysningsloven bygger på direktivet, vil direktivet gi veiledning om forståelsen av bestemmelser, der meningen ikke går klart fram av loven og forarbeidene.²⁹ Ved tolkning av direktivet skal det legges vekt på ordlyden. Fortalen kan benyttes som tolkningsbidrag.

2.5.1.1 Artikkel 29-gruppen

Artikkel 29-gruppen³⁰ er et rådgivende og uavhengig EU-organ opprettet med hjemmel i Personverndirektivets artikkel 29 og 30. Arbeidsgruppen skal gi Europakommisjonen råd og veiledning om forståelsen av direktivet. Artikkel 29-gruppen har avgitt uttalelser som retter seg mot bestemmelser som behandles i oppgaven.³¹

2.5.2 EU-domstolens praksis

I avhandlingen vil EU-domstolens praksis bli vektlagt i forbindelse med fastleggelsen av direktivets anvendelsesområde.³² EU-domstolens avgjørelser om forståelsen av direktivet har betydning for forståelsen av personopplysningsloven som følge av homogenitetsprinsippet i EØS-avtalens artikkel 6 og ODA artikkel 3.³³

²⁹ Se etableringskriteriet under avsnitt 3.3. om lovens geografiske virkeområde og rimelighetsvurderingen i vurderingen om det foreligger en personopplysning i avsnitt 3.2.1.1.

³⁰ Working Party on the Protection of Individuals with regard to Processing Personal Data.

³¹ 11987/04/EN WP 100 Opinion 10/2004 on More Harmonised Information Provisions og 01248/07/EN WP 136 Opinion 4/2007 on the concept of personal data. Se avsnitt 4.7.3.

³² Direktivets artikkel 3 nr.2.

³³ Se lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. av 27. november 1992 nr 109. (EØS-loven)

3 Lovens virkeområde

3.1 Innledning

For at bestemmelsene om informasjonsplikten i §§ 19 og 20 skal komme til anvendelse, må innsamlingen av personopplysningene omfattes av lovens saklige og geografiske område som fremgår av henholdsvis §§ 3 og 4.

3.2 Lovens saklige virkeområde

Det følger av pol. § 3 første ledd bokstav a og b at loven kommer til anvendelse ved ”behandling av personopplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler”. Den får også anvendelse ved ”annen behandling av personopplysninger når disse inngår eller skal inngå i et personregister.” Det er dermed vesentlig, både for forståelsen av lovens saklige virkeområde og forståelsen av §§ 19 og 20, å analysere hva som mer konkret ligger i begrepene ”behandling av personopplysninger”, ”personopplysning” samt ”elektroniske hjelpemidler.” I det følgende skal det redegjøres for disse begrepene.

3.2.1 Behandling av personopplysninger

Lovens § 2 nr 2 definerer behandling av personopplysninger som ”enhver bruk av personopplysninger.” Eksempler på slik behandling er innsamling, registrering, sammenstilling, lagring, utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Bestemmelsen angir ikke uttømmende hva som omfattes av behandlingsbegrepet.

Den relevante behandlingsmetoden for avhandlingen vil være ”innsamling” av personopplysninger, jf. ordlyden i §§ 19 og 20.³⁴ Dersom for eksempel både innsamling, registrering og lagring av personopplysninger skjer i forbindelse med en spørreundersøkelse, vil hele serien av handlingene utgjøre *en behandling* dersom alle

³⁴ Jeg anser det mht avhandlingen ikke som nødvendig å kommentere de øvrige behandlingsmåtene. Hva som nærmere ligger i ”innsamling” vil jeg komme tilbake til under avsnitt 4.3.

disse utføres for å oppnå samme resultat eller formål.³⁵ Behandling av personopplysninger krever at det foreligger behandlingsgrunnlag i henhold til pol. § 11 jf. 8.³⁶

3.2.1.1 Hva er en personopplysning?

Personopplysningsbegrepet er et av de mest sentrale og grunnleggende begreper for forståelsen av personopplysningsloven og særlig for §§ 19 og 20. En mer utførlig fastleggelse av innholdet i begrepet, i forhold til andre sentrale begreper, er derfor nødvendig. Det følger av legaldefinisjonen i pol. § 2 nr 1 at en personopplysning er ”opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson.” Bestemmelsen gir dermed tre vilkår for at en opplysning skal være en personopplysning etter loven.

For det første må det foreligge ”opplysninger” eller ”vurderinger”. Med ”opplysninger” om en enkeltperson menes data eller informasjon som sier noe *om* den konkrete personen, for eksempel en persons biometriske kjennetegn, bilde, personnummer, adresse eller telefonnummer.³⁷ En opplysning behøver ikke være sann eller bevist, idet personopplysningsloven gir den registrerte mulighet til å bestride ukorrekte og ufullstendige opplysninger.³⁸ Med ”vurderinger” menes resultatet av opplysninger sett i sammenheng, for eksempel en kredittvurdering. Ved en kredittvurdering blir flere opplysninger om en person, i form av betalingshistorikk, gjeld, inntekt og formue satt i sammenheng, for å kalkulere vedkommendes kredittverdighet. Vurderinger blir stort sett foretatt av andre enn enkeltpersonen selv.³⁹

For det andre må det i henhold ordlyden foreligge en tilknytning mellom opplysningen eller vurderingen og enkeltpersonen. Tilknytningsvilkåret er således svært sentralt og ofte det springende punkt i vurderingen om det faktisk foreligger en personopplysning. Det er etter lovens forarbeider tilstrekkelig at en opplysning eller vurdering kan knyttes

³⁵ Se Schartum og Bygrave (2004) s. 123 jf. direktivet artikkel 2 ”set of operations”.

³⁶ Det vises til avgrensingen av avhandlingen under avsnitt 1.2.

³⁷ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 101

³⁸ Art.29-gruppen (2007) s. 6.

³⁹ Coll og Lenth (2000) s. 24.

til en enkeltperson, ”direkte eller indirekte.”⁴⁰ En direkte tilknyttet personopplysning *er knyttet til* personen selv og omfatter for eksempel navn, fingeravtrykk og personnummer. Indirekte opplysninger er de opplysningene som *kan knyttes til* en person, for eksempel registreringsnummer på bil, e-postadresse, telefonnummer osv.⁴¹ Det avgjørende er at opplysningene, ved hjelp av en eller flere operasjoner, kan identifisere eller vise tilbake til en person. Videre er det tilstrekkelig etter ordlyden at identifikasjonen *kan* skje. I vurderingen av om personen faktisk lar seg identifisere, herunder om opplysningen ”kan” knyttes til enkeltpersonen, skal alle hjelpemidler som det er ”rimelig” å tro at noen kan komme til å anvende for identifiseringsformål tas i betraktning, jf. direktivets forale punkt 26.⁴²

Rimelighetsvurderingen som fremgår av direktivet er skjønnsmessig og inkluderer momenter som tid og kostnad.⁴³ Dersom det vil være svært tidkrevende eller store kostnader tilknyttet identifikasjonsprosessen, og det derfor vil arte seg som lite sannsynlig at noen vil utføre den, står vi følgelig ikke ovenfor noen personopplysning. Ved tvilstilfeller om det foreligger en personopplysning, skal det i henhold til forarbeidene sees hen til lovens formålsbestemmelse som er hjemlet i § 1.⁴⁴ Det kan for eksempel forekomme tilfeller hvor ordlyden tilsier at det ikke foreligger en personopplysning, men at opplysningens art sett i sammenheng med formålsbestemmelsen, likevel begrunner et vern av opplysningen. Rimelighetsvurderingen har også blitt foretatt i Stavanger tingretts dom av 06.10.06.⁴⁵ Saken gjaldt overtredelse av personopplysningsloven i forbindelse med masseutsendelse av e-post reklame. Ved vurderingen av om tilfellet falt inn under ”behandling av personopplysninger,” herunder om e-post adresser kunne anses som personopplysninger, jf. tilknytningsvilkåret, tok retten utgangspunkt i lovens

⁴⁰ Ot.prp. nr. 92 (1998-99) s. 101 og NOU 1997:17 s. 183.

⁴¹ Coll og Lenth (2000) s. 25.

⁴² Direktiv 95/46/EF. Se også Art.29-gruppen (2007) s. 15.

⁴³ Schartum og Bygrave (2004) s. 114.

⁴⁴ Se avsnitt 2.1.1.

⁴⁵ TSTVG-2006-106538. Dommen ble senere anket til Gulating lagmannsrett (RG-2007-961). Anken gjaldt straffeutmåling og inndragning av pc, slik at tingrettsdommen fremdeles er aktuell når det gjelder overtredelsen av personopplysningsloven sine bestemmelser og forståelsen av disse.

legaldefinisjon, supplert med direktivets forale punkt 26. Ved fastleggelsen av rimelighetsvurderingen uttalte retten følgende: ” Ved bedømmelsen av hvilken innsats som må anses som «rimelig» er det naturlig å se hen til formålsbestemmelsen i lovens § 1 (...).” Videre vektla retten i vurderingen også ”hvilke følger en identifisering vil kunne få for enkeltpersonene”. Dommen er illustrerende for hvordan vurderingen av om det foreligger personopplysninger bør skje.

Det tredje og siste vilkåret for at det skal foreligge en personopplysning er at opplysningen gjelder en enkeltperson. Som enkeltperson menes hovedsakelig fysiske og levende personer.⁴⁶ Det foreligger imidlertid noen unntak fra denne hovedregelen. Opplysninger om avdøde personer omfattes av begrepet dersom opplysningene ”kan knyttes til” en levende person.⁴⁷ Videre vil opplysninger om juridiske personer, for eksempel et aksjeselskap eller et enkeltmannsforetak omfattes av begrepet personopplysning dersom opplysninger om selskapet eller foretaket ”kan knyttes til en enkeltperson.”⁴⁸ For eksempel vil det at Peder Ås er styreleder i selskapet Lillevik AS være en personopplysning.⁴⁹ Juridiske personer omfattes dersom det drives kredittopplysningsvirksomhet, jf. pol. § 3, fjerde ledd og pof.⁵⁰ § 4-1 annet ledd.

3.2.2 Behandling som skal skje helt eller delvis ved med elektroniske hjelpemidler

Behandlingen av personopplysningene skal skje ”helt eller delvis” med elektroniske hjelpemidler for å omfattes av loven, jf. § 3. første ledd bokstav a. Med elektronisk behandling menes behandling hvor en benytter seg av elektroniske hjelpemidler,⁵¹ eksempelvis datamaskiner, telefon, filmkamera osv.

⁴⁶ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 102, NOU 1997:19 s. 183-184, Art.29-gruppen (2007) s. 22

⁴⁷ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 102, NOU 1997:19 s. 183, Art.29-gruppen (2007) s. 23.

⁴⁸ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s.101, NOU 1997:19 s. 183, Art.29-gruppen (2007)s. 24

⁴⁹ Schartum og Bygrave (2004) s. 107.

⁵⁰ FOR-2000-12-15-1265 Forskrift om behandling av personopplysninger (forkortet personopplysningsforskriften eller pof.)

⁵¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 104.

Det motsatte av elektronisk innsamling er manuell innsamling. Behandling av personopplysninger i dag skjer som regel elektronisk, slik at grensedragningen sannsynligvis ikke vil utgjøre et problem i praksis.⁵² Som eksempel kan det nevnes tilfeller hvor personopplysninger innsamles ved hjelp av manuelle spørreskjemaer. Her vil selve innsamlingen skje manuelt, men behandlingen vil likevel falle innunder lovens virkeområde dersom denne følges opp av andre elektroniske behandlingsmåter, for å utgjøre *en* behandling og oppnå *et* resultat.⁵³

3.2.3 Annen behandling som inngår eller skal inngå i et personregister

Det andre alternativet for at loven skal komme til anvendelse er at det foretas ”annen behandling av personopplysninger når disse inngår eller skal inngå i et personregister”, jf. § 3 første ledd bokstav b. Med ”annen behandling” forstås annen behandling enn den ovennevnte behandling som foretas helt eller delvis med elektroniske hjelpemidler. Det kan for eksempel være manuell behandling. Manuell behandling ved innsamling av personopplysninger som skal inngå i et personregister, faller således inn under personopplysningslovens virkeområde.⁵⁴

Begrepet ”personregister” er definert i § 2 nr. 3, hvor det fremgår at et personregister er ”registre, fortegnelser mv. der personopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen.” Begrepet ble drøftet av Høyesterett i Rt.1991 s.616.⁵⁵ Her fremheves det at ”[d]et avgjørende for at en samling personopplysninger utgjør et ”personregister”, er at opplysningene er lagret systematisk på en slik måte at man kan gå inn i registeret og finne igjen opplysninger om den enkelte person. Et kortregister eller et arkiv med hengemapper er etter dette et ”personregister” dersom det er ordnet etter personers navn, fødselsnummer, e l, derimot

⁵² Se mer om grensedragningen i NOU 1997:19 s. 189-190 og Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 104-105.

⁵³ Se 3.2.1.om serier av behandlinger.

⁵⁴ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 104

⁵⁵ Dommen drøftet personregister etter personregisterloven. Det er ikke meningen at ”personregister” skal ha et annet innhold enn det hadde i pregl., slik at dommen fremdeles har betydning for forståelsen av begrepet.

ikke hvis det er ordnet etter journalnummer, saksområde, e l, og det ikke er noen ”nøkkel” som gjør at man kan finne fram til personer.”

Av dommen kan det utledes at det sentrale i vurderingen om det foreligger et personregister er gjenfinningskriteriet, herunder om en personopplysning om den enkelte kan finnes igjen.

Problemstillingen har også blitt behandlet av Personvernemnda i en sak som gjaldt klage på Datatilsynets avvisning av å pålegge et advokatfirma å slette lydbåndopptak.⁵⁶ Klager ble nektet innsyn i personopplysninger lagret på lydbåndopptak av telefon-samtaler, som han selv hadde deltatt i. Personvernemnda tok derfor stilling til om tilfellet ble omfattet av lovens saklige virkeområde, herunder om lydbåndopptakene representerte et personregister. Ved vurderingen ble det stilt krav til en kvantitativ grense som må overskrides før det foreligger et personregister. Navngivelse av de to personene som deltok i samtalen på konvolutt eller kassett representerte i seg selv således ikke noe register. Det sentrale momentet var gjenfinningskriteriet: ”[g]jenfinningskriteriet tilfredsstilles ved at opplysningene er lagret slik at strukturen gjør det mulig å gjenfinne opplysninger om enkeltpersoner.” Det avgjørende var at man måtte kunne finne frem til opplysningene om de registrerte, på en annen måte enn å avspille opptakene. Klagen ble deretter avvist, ettersom nemnda kom til at opptakene isolert sett ikke representerte noe personregister i forhold til personopplysningsloven § 3 første ledd bokstav b, jf. § 2 nr. 3, og følgelig falt utenfor lovens virkeområde.

Av avgjørelsen kan det trekkes ut at det oppstilles et kvantitativt krav til et register. Videre er det ikke tilstrekkelig for at det skal foreligge et personregister at opplysninger kan finnes igjen, jf. gjenfinningskriteriet. Det vil også være av betydning hvordan man kan finne igjen opplysninger om enkeltpersoner.

Personopplysninger som *skal inngå* i et personregister, men som foreløpig bare er innsamlet og oppbevart, vil også omfattes av virkeområdet, jf. § 3 første ledd bokstav b. Begrunnelsen for dette er at det ved behandling av manuelle opplysninger kan ta noe tid

⁵⁶ Personvernemndas sak 2005/1

å organisere og føre disse inn i et personregister. Dette skal imidlertid ikke gå utover den registrerte, som fremdeles skal ha det vern som gis av loven.

3.2.4 Unntak fra lovens saklige virkeområde

Videre fremgår det av pol. § 3 tredje ledd at loven ikke gjelder for ”behandling av personopplysninger som den enkelte foretar for rent personlige eller andre private formål.”

I vurderingen av om en behandling utføres for rent personlige eller andre private formål vil formålet med behandlingen avgjørende.⁵⁷ Til illustrasjon vil innsamling av personopplysninger omfattes av lovens virkeområde, dersom innsamlingen (til ikke-privat bruk) skjer hjemmefra ved hjemmekontor. Samtidig vil innsamling av opplysninger til private formål som foretas i kontortiden på jobben ikke reguleres av personopplysningsloven. Begrunnelsen for unntaket er at også privatpersoner benytter seg av elektroniske hjelpemidler for å samle inn personopplysninger. Det ville vært uheldig, med hensyn til privatlivets fred, om enhver innsamling, som for eksempel skriving av dagbok, e-post, føring av adresselister osv, var underlagt personopplysningsloven sine reguleringer av behandling av personopplysninger. Samtidig ville regulering av privat behandling av personopplysninger være unødvendig ressurskrevende.⁵⁸ Rettstilstanden har imidlertid blitt noe endret etter at Lindqvist-dommen ble avsagt av EU-domstolen i 2003.⁵⁹ Før dommen ble avsagt var offentliggjøring av opplysninger på private hjemmesider ikke omfattet av lovens virkeområde. Lindqvist publiserte personopplysninger om sine kollegaer på en hjemmeside som bar preg av å være personlig. EU-domstolen kom til at behandlingen ikke ble omfattet av direktivets unntak i artikkel 3 nr 2, idet publisering av personopplysninger på internett medførte at de kunne nås av en ubegrenset krets av personer, slik at behandlingen dermed ikke lenger kunne anses som privat. Etter dommen vil ikke nødvendigvis formålet med behandlingen/innsamlingen alene være

⁵⁷ Blixrud m.fl. (2010) s. 63

⁵⁸ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 105

⁵⁹ Lindqvist-saken; (C-101/01) Bodil Lindqvist v. Åklagarkammaeren i Jönköping.

avgjørende, men om aktiviteten som behandlingen er en del av, er privat eller personlig.⁶⁰

En siste forutsetning for at §§ 19 og 20 skal komme til anvendelse er at innsamlingen av personopplysninger ikke skjer utelukkende for kunstneriske, litterære eller journalistiske formål etter § 7. Bestemmelsen vil ikke bli behandlet her, men eksistensen av denne påpekes for å få et mer helhetlig bilde av rekkevidden av lovens virkeområde og anvendelsesområdet for §§ 19 og 20.

3.3 Lovens geografiske virkeområde

For at §§ 19 og 20 skal komme til anvendelse må den behandlingsansvarlige⁶¹ for innsamlingen av personopplysningene være ”etablert” i Norge, jf. § 4 første ledd.

Hva som nærmere ligger i etableringskriteriet fremgår av direktivets forale punkt 19 hvor det heter: ”[e]tablering på en medlemsstats territorium forutsetter at det faktisk utøves en virksomhet innenfor en fast struktur.” Videre presiseres det at strukturens eller sammenslutningens rettslige form, herunder hvordan virksomheten er organisert, ikke er av ”avgjørende betydning.” Slik direktivet har blitt forstått i forarbeidene, er det avgjørende heller om den behandlingsansvarlige har ”tilstrekkelig tilknytning til Norge til å være etablert slik uttrykket forstås ut fra en alminnelig språklig forståelse.”⁶² Det følger av den naturlige språklige forståelse av ”etablert” supplert med uttalelsen i direktivets forale punkt 19, at det kan oppstilles visse hjelpekriterier til hvorvidt en sammenslutning skal anses som etablert.

For det første kreves det at det drives en viss aktivitet eller virksomhet. Det oppstilles ikke noe krav til at virksomheten må være av økonomisk art, selv om det i de fleste tilfeller vil være naturlig at en virksomhet drives med økonomiske motiv. For det andre må sammenslutningen ha en viss organisatorisk struktur. Ettersom det ikke stilles krav

⁶⁰ Se Blixrud m.fl. (2010) s. 63, Schartum og Bygrave (2006) s.42-46, Schartum (2009) note 26.

⁶¹ Behandlingsansvarlig vil redegjøres for under avsnitt 4.5.2.

⁶² Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 105-106

til den rettslige formen, vil kravet om organisatorisk struktur innebære at sammenslutningen må bestå av enkeltpersoner og at disse skal være organisert på en mer eller mindre fast måte, enten det er gjennom et hierarki eller ved at de er fullstendig likestilte. For det tredje ligger det et tidsaspekt i etableringskravet. Det vil si at sammenslutningen må eksistere i noen tid eller eventuelt på ubestemt tid. Et tilleggsmoment kan være om virksomheten er registrert. Hvorvidt en sammenslutning skal anses som etablert må deretter avgjøres etter en skjønnsmessig vurdering, hvor de nevnte kriterier bør legges til grunn. Som et eksempel på hvordan bestemmelsen skal forstås nevner forarbeidene et tilfelle hvor et utenlandsk selskap har et datterselskap, som driver virksomhet i Norge. Her vil tilknytningskravet åpenbart være oppfylt slik at datterselskapet er etablert her. Det samme antas å gjelde ved NUF.⁶³ Dersom personopplysninger behandles av en utenlandsk handelsreisende under et opphold i Norge, vil dette ikke være nok til å anse ham som ”etablert” i landet.

Direktivet åpner for at en behandlingsansvarlig kan være etablert på flere medlemsstaters territorium, jf. artikkel 4, jf. fortalen punkt 19. I fortalen punkt 19 er det uttalt at ”[e]n behandlingsansvarlig som er etablert på flere medlemsstaters territorium, særlig gjennom datterforetak, må særlig for å unngå omgåelse av nasjonale regler, sørge for at en hver enkelt struktur oppfyller de krav i den gjeldende nasjonale lovgivning som får anvendelse på virksomheten.” Lovgivningen i de respektive EØS-land hvor behandlingen foregår må følgelig legges til grunn og overholdes.

Dersom et nettsted som er etablert i Danmark, med egen behandlingsansvarlig, samler inn og sender personopplysninger til nærmere analysering til behandlingsansvarlig i Norge, vil serien av behandlinger foregå i begge land og utgjøre en behandling.⁶⁴ Selve innsamlingen som skjer i Danmark er underlagt danske regler. Det antas imidlertid at det ikke vil oppstå store problemer i forbindelse med behandling av personopplysninger over landegrenser innad i EØS, ettersom direktivet inneholder detaljerte regler om dette som etter gjennomføringen vil være tilnærmet like i de enkelte EØS-lands lovgivning.

⁶³ Norskregistrert utenlandsk foretak.

⁶⁴ Se avnitt 4.3 om serier av behandlinger.

I tillegg ble det ved implementeringen av direktivet også etablert samarbeidsordninger mellom de forskjellige EØS-landenes datatilsynsmyndigheter.⁶⁵

Videre kan loven etter annet ledd også gjelde for behandlingsansvarlige som er etablert i stater utenfor EØS-området, dersom den behandlingsansvarlig benytter hjelpemidler i Norge. Med hjelpemidler menes det i henhold til forarbeidene ”alt slags utstyr som kan brukes til å behandle personopplysninger.”⁶⁶ Dette omfatter både elektroniske og ikke-elektroniske hjelpemidler som for eksempel PCer, terminaler og telenett. Dersom hjelpemidlene kun benyttes til å overføre personopplysninger via Norge vil behandlingen falle utenfor loven jf. § 4 annet ledd.

Det kreves etter annet ledd at behandlingsansvarlig som er etablert i stater utenfor EØS-området skal ha representant som er etablert i Norge. De samme reglene som gjelder for behandlingsansvarlige vil og gjelde representanten. Representanten pålegges dermed ansvar for å overholde blant annet informasjonsplikten som ellers påligger den behandlingsansvarlige etter personopplysningsloven.⁶⁷

⁶⁵ Direktivet kapittel VI. Se og Schartum (2009) note 27.

⁶⁶ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 106

⁶⁷ Se avsnitt 4.5.2.4.

4 Innholdet i informasjonsplikten

4.1 Innledning

I det følgende vil jeg redegjøre for forskjellene mellom anvendelsesområdene til §§ 19 og 20 og kort nevne eventuelle konsekvenser ved at innsamlingen faller inn under henholdsvis § 19 eller § 20. Deretter vil jeg behandle bestemmelsenes felles vilkår for inntredelse av informasjonsplikten som er innsamling av personopplysninger. Videre vil tidspunktene for når varsling skal skje, pliktsubjektet for informasjonsplikten og den registrerte⁶⁸ behandles. Tilslutt vil jeg redegjøre for den praktiske gjennomføring av varslingen ved å ta for meg ulike måter informasjonsplikten kan ivaretas på, samt hvilke opplysninger varselet skal inneholde.

4.2 Personopplysningslovens § 19 og § 20

Bestemmelsene i §§ 19 og 20 pålegger behandlingsansvarlig en plikt til å gi informasjon i forbindelse med innsamling av personopplysninger. § 19 kommer til anvendelse når personopplysninger samles inn direkte fra den registrerte, mens § 20 hjemler tilfellene hvor behandlingsansvarlig henvender seg til andre fysiske og juridiske personer enn den registrerte selv.

Forskjellen kan illustreres ved eksempler. Dersom personopplysninger blir samlet inn gjennom at en enkeltperson besvarer en spørreundersøkelse på internett, vil opplysningene være samlet *fra den registrerte selv* og tilfellet reguleres dermed av § 19. Hvis personopplysningene som samles inn er en tidligere besvart spørreundersøkelse foretatt av en tredjepart, vil opplysningene være samlet inn *fra en annen enn den registrerte* og dermed falle inn under § 20. Et annet eksempel på innsamling via en tredjepart er innsamling av kredittopplysninger fra et kredittopplysningsbyrå.

⁶⁸ Den registrerte er den som en personopplysningen kan knyttes til, jf. § 2 nr 6. Begrepet vil behandles nærmere i avsnitt 4.6.

Et grensetilfelle kan oppstå dersom den registrerte selv har lagt ut besvarelsen av spørreundersøkelsen på en nettside slik at opplysningene er gjort offentlig tilgjengelige, og svarene deretter blir samlet inn av en annen. Spørsmålet er da om innsamlingen av informasjonen fra nettsiden reguleres av § 19 eller § 20.

Spørsmålet åpner videre for to nærmere problemstillinger. For det første om opplysninger samlet inn fra nettsiden kan sies å være fra *den registrerte selv* eller *andre enn den registrerte*. (Sondringen har betydning for tidspunkt for inntredelse av informasjonsplikten, hva det skal informeres om og unntak fra informasjonsplikten.) For det andre kan det faktum at en enkeltperson selv tilgjengeliggjør opplysninger om egen person medføre innskrenkninger i forhold til personvernet.

For å besvare spørsmålet så er det en forutsetning for at informasjonsplikt etter § 20 skal inntre, at opplysningene er samlet inn fra andre enn den registrerte. Det foreligger ikke direkte kontakt mellom den registrerte og innsamleren. Likevel er det heller ikke noe mellomledd mellom disse i form av noen ”andre”. Etter min mening tilfredsstiller ikke mellomledet, i form av en PC, kravet til ”andre”, idet en PC kun er en gjenstand som må opereres av fysiske personer. Med ”andre” menes derimot en eller flere fysiske personer. Opplysningene går dermed direkte fra den registrerte til innsamleren. Dette medfører at opplysningene samles inn *fra den registrerte selv* og innsamlingen faller dermed innunder § 19.⁶⁹ Det samme vil gjelde dersom innsamlingen skjer via en web-tjeneste i form av logg-opplysninger eller opplysninger som den registrerte aktivt legger igjen.⁷⁰ Annerledes ville det blitt dersom den registrerte sendte opplysningene videre til en annen person som deretter la disse ut på en nettside. Innsamlingen fra en nettside som opereres av en annen, ville dermed falt inn under § 20 ved at opplysningene var samlet inn fra *andre enn den registrerte*.⁷¹

⁶⁹ Jeg vil komme tilbake til spørsmål om kravet til innsamling er tilfredsstilt under drøftelse av ”innsamling” under avsnitt 4.3.

⁷⁰ Schartum (2009) note 83.

⁷¹ Jeg vil komme tilbake til drøftelse av tidspunkt for varsling i avsnitt 4.4.1.

Når en enkeltperson selv velger å offentliggjøre eller tilgjengeliggjøre opplysningene på en nettside, medfører det at vedkommende antakelig delvis sier fra seg retten til å bestemme over opplysningene, dersom de skulle bli brukt til et annet formål.

Bakgrunnen for dette er at en offentlig tilgjengeliggjøring av opplysninger medfører at de blir allemannseie, som også medfører at det blir vanskeligere å kontrollere hva de deretter blir brukt til. Loven gir ingen unntak som tilsier at den ikke skal komme til anvendelse for også disse tilfellene, med mindre behandlingen er av personlig art eller med privat formål.⁷²

Et annet grensetilfelle oppstår dersom den registrerte lar seg representere av en fullmektig. Spørsmålet blir da om opplysningene kan anses innsamlet fra den registrerte selv, eller om benyttelsen av fullmektig medfører at opplysningene samles inn fra ”andre enn den registrerte”, jf. § 20. Etter ordlyden vil en fullmektig være ”andre enn den registrerte”. Likevel vil en fullmektig opptre på vegne av den registrerte, og som en formidler av opplysningene, slik at opplysningene kan hevdes å stamme direkte fra den registrerte. Forutsatt at fullmektigen gjengir korrekte personopplysninger, og ikke supplerer disse, slik at ikke alle opplysningene samsvarer med opplysningene som ble gitt av den registrerte, vil innsamlingen reguleres av § 19.

Hvorvidt innsamlingen faller inn under henholdsvis § 19 eller § 20, har betydning for hvordan den behandlingsansvarlige skal gå frem for å informere den registrerte. Blant annet vil tidspunkt for inntredelse av informasjonsplikten, og hvilken informasjon som må gis, være forskjellig etter de to bestemmelsene. Videre hjemler de to bestemmelsene til dels ulike unntak fra informasjonsplikten. Det foreligger kun ett mulig unntak fra informasjonsplikten etter § 19. Paragraf 20 oppstiller, på sin side, tre unntak fra denne plikten. Bakgrunnen for forskjellene er de ulike hensynene som gjør seg gjeldende når opplysninger hentes inn henholdsvis direkte fra den registrerte, i motsetning til når opplysninger hentes fra en annen enn den registrerte.⁷³ Det oppfattes blant annet som mer krevende å oppfylle informasjonsplikten når opplysninger samles inn fra andre

⁷² Se avsnitt 3.2.4.

⁷³ 2.1.1.

kilder enn den registrerte, mens etterlevelse av informasjonsplikten når opplysninger samles inn fra den registrerte sjelden byr på problemer.⁷⁴

4.3 Innsamling av personopplysninger

Det er en grunnleggende forutsetning for at informasjonsplikten skal gjøres gjeldende at det ”samles inn”⁷⁵ personopplysninger.⁷⁶ Det ligger i begrepet ”innsamling” at den behandlingsansvarlige må henvende seg til den registrerte, jf. § 19, eller til en tredjepart, jf. § 20, for å hente inn personopplysninger. Bestemmelsene oppstiller ikke noe krav til hvordan innsamlingen mer konkret skal skje, slik at både skriftlig og muntlig innsamling omfattes. Etter lovens virkeområde omfattes både innsamling som skjer ved hjelp av elektroniske hjelpemidler og manuell innsamling dersom denne skal inngå i et personregister.⁷⁷ Videre omfattes også en mer indirekte innsamling ved for eksempel å hente inn opplysninger som elektroniske spor⁷⁸ i systemer for betalingsformidling, elektroniske informasjonstjenester, eller gjennom systemer for elektronisk handel.⁷⁹ Avgjørende for om innsamling av elektroniske spor omfattes, er imidlertid om de elektroniske sporene kan knyttes til en enkeltperson, jf. § 2 nr 1. Samtidig er det i forarbeidene fremhevet at elektroniske spor som er ”nødvendige for å gjennomføre tekniske prosesser og som utelukkende nyttes til dette” ikke omfattes.⁸⁰ Dette betyr at elektroniske spor som ikke skal brukes til noe mer enn tekniske prosesser og som ikke har noen selvstendig informasjonsverdi utover det, ikke er omfattet av

⁷⁴ NOU 1997:19 s. 87.

⁷⁵ Det foreligger et avvik i ordlydene til §§ 19 og 20 hvor det fremgår av 19 at ”når det *samles* inn opplysninger” og § 20 ”En behandlingsansvarlig som *samler* inn” [min uthevelse]. Forskjellen kan begrunnes i tidsavsnittet for når informasjonsplikten faktisk inntreffer etter de to paragrafene, hvilket jeg vil komme tilbake til under avsnitt 4.4, og utgjør således ikke noen forskjell for begrepet innsamling.

⁷⁶ Innsamling er i seg selv en behandling av personopplysninger jf. § 2 nr 2 og kan bare finne sted dersom grunnvilkårene for behandling i §§ 8 og 11 er oppfylt.

⁷⁷ Se avsnitt 3.2 om lovens saklige virkeområde.

⁷⁸ Elektroniske spor kommer fra nye informasjons- og kommunikasjonsteknologier som lager spor som kan føres tilbake til brukere og kan benyttes til å overvåke atferd, jf. teknologirådets rapport 2005 s. 12, se og Schartum og Bygrave (2006) s. 90-96.

⁷⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

⁸⁰ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

informasjonsplikten. PC-logger som kun har til formål å effektivisere tekniske prosesser for den enkelte bruker, omfattes derfor ikke. Dersom innsamling av elektroniske spor derimot har et tosidig formål, herunder både gjennomføre teknisk prosesser og samtidig samle inn opplysninger, vil behandlingen falle inn under informasjonsplikten, jf. ”utelukkende”.

Ved utarbeidelsen av loven ble det reist spørsmål om hvorvidt varslingsreglene også kommer til anvendelse når noen mottar personopplysninger passivt, for eksempel i form av innberetning fra bobestyrer. Etter ordlyden i §§ 19 og 20 kreves det en viss aktivitet fra den som mottar opplysningene for at varslingsplikten skal gjelde. Å motta personopplysninger uoppfordret, for eksempel ved en søknad, faller dermed utenfor aktiv innsamling som det kreves av bestemmelsene.⁸¹ Det avgjørende ved tvilstilfeller vil jf. lovens formål⁸² være om det reelt sett foreligger et personvernbehov for varsling.⁸³

I forbindelse med ovennevnte eksempel, hvor en registrert selv har offentliggjort opplysninger på en internettside og en behandlingsansvarlig samler disse inn, kan det spørres om opplysningene er ”innsamlet” i lovens betydning. Opplysningene som er publisert på nettsiden er avgitt av den registrerte uoppfordret. Selv om behandlingsansvarlig ikke har kontaktet den registrerte, må opplysningene likevel aktivt innhentes fra nettsiden, slik at det foreligger en ”innsamling”.

Dersom opplysningene som oppgis inneholder ytterligere opplysninger gjennom lenker, slik at den behandlingsansvarlige dermed mottar flere opplysninger enn etterspurt, kan det spørres om tilleggsopplysningene er å anse som innsamlet i lovens betydning. Etter min oppfatning blir de integrerte lenkene å anse som overskuddsinformasjon som den behandlingsansvarlige ikke spesifikt har etterspurt, slik at en dermed ikke kan anse opplysningene i lenkene som aktivt innsamlet. Den behandlingsansvarlige har mottatt tilleggsopplysningene uoppfordret. Dersom opplysningene er samlet inn fra en

⁸¹ Se Blixrud m.fl. (2010) s. 106.

⁸² Se avsnitt 2.1.1.

⁸³ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

tredjepart slik at den registrerte ikke vil være klar over lenkene, bør den registrerte ut fra hensyn til personvernet, varsles dersom tilleggsopplysningene ønskes benyttet av den behandlingsansvarlige. Dersom det er den registrerte som har gitt opplysningene, bør den registrerte selv ta konsekvensen av at opplysningene som er gitt inneholdt lenker med flere opplysninger. Hvis tilleggsopplysningene inneholder sensitive personopplysninger, jf. § 2 nr. 8, kan hensyn til personvernet begrunne at varsling likevel bør skje.

4.4 Tidspunkt for gjennomføring av informasjonsplikten

Det foreligger forskjeller i tidspunktet for når informasjonsplikten inntreffer når personopplysninger samles inn direkte fra den registrerte, og når de samles inn fra andre enn den registrerte. Jeg vil i det følgende først ta for meg tidspunktet for inntreden av informasjonsplikten etter § 19 og deretter for § 20.

4.4.1 Når opplysninger samles inn fra den registrerte jf. § 19

Det følger av pol. § 19 at når personopplysninger samles inn fra den registrerte selv, skal den behandlingsansvarlige *først* informere den registrerte om de forskjellige forholdene ved behandlingen, jf. § 19 bokstav a til e. Ordlyden ”først” innebærer at informasjon skal gis *før* den registrerte eventuelt velger å gi fra seg opplysningene. På den måten får den registrerte mulighet til å ta alle forhold ved behandlingen i betraktning før han eller hun bestemmer seg om opplysningene skal avgis.⁸⁴ Formålet til svarer til interessen for selvbestemmelsesrett over opplysninger om egen person.⁸⁵ Dersom det er obligatorisk å gi fra seg opplysningene skal den registrerte likevel informeres, jf. § 19 første ledd bokstav d.

Til sammenligning følger det ikke klart av ordlyden til direktivets artikkel 10 at tidspunktet for å gi den registrerte opplysningene inntreffer *før* innsamlingen. Slik det fremgår av artikkelen inntreffer opplysningsplikten ”ved innsamling” jf. artikkelens

⁸⁴ Dersom behandlingen av personopplysningene skjer på grunnlag av samtykke etter § 8 skal informasjonen gis før samtykket gis jf. kravet til at et samtykke skal være ”informert” ihht. § 2 nr 7.

⁸⁵ Se avsnitt 2.1.1 om interessedetorien.

overskrift. Samtidig er det en klar forutsetning bak formålet til artikkelen at informasjon som for eksempel ”om det er obligatorisk eller frivillig å besvare spørsmålene, samt mulige følger av ikke å svare”, må gis før opplysningene oppgis. Dersom informasjonen skulle gis *etter* innsamling av opplysningene, ville det naturlig nok være lite poeng i å informere om blant annet frivilligheten av oppgivelse av opplysninger. Det antas at ordlyden i personopplysningsloven er klarere enn ordlyden i direktivet.

I ovennevnte tilfelle hvor det er den registrerte selv som har tilgjengeliggjort opplysninger på internett, vil det ikke være mulig å varsle den registrerte *før* oppgivelse av opplysningene, ettersom oppgivelsen allerede har skjedd. Ved innsamling av personopplysninger i slike tilfeller, må det være tilstrekkelig at den registrerte informeres *ved* innsamlingen av opplysningene. Det er lite rimelig om den behandlingsansvarlige skulle holdes ansvarlig for forsinket tidspunkt for gjennomføring av informasjonsplikt. Det er den registrerte selv som har valgt å offentliggjøre opplysningene og som dermed bør ta konsekvensene av det.

4.4.2 Når opplysninger samles inn fra en tredjepart jf. § 20

Når personopplysninger samles inn i henhold til § 20, er det ikke den registrerte som vurderer om opplysningene skal oppgis. Den registrerte har således ingen direkte innflytelse over personopplysningene som samles inn etter § 20. Det er dermed ikke et krav at den behandlingsansvarlige gir den registrerte informasjon om innsamlingen på forhånd. Etter § 20 kan det utledes tre forskjellige tidspunkt for når informasjonsplikten inntreffer.

Som et utgangspunkt skal informasjonen gis ”så snart opplysningene er innhentet”, jf. § 20 første ledd første punktum. Behandlingsansvarlig plikter å kontakte den registrerte med informasjonen *umiddelbart* etter at opplysningene foreligger. På denne måten ivaretas den registrertes interesser, ved at vedkommende blir informert om behandlingen og dermed får muligheten til å benytte seg av personopplysningsloven, ved for eksempel å få opplysningene rettet eller slettet etter § 27.

Dersom formålet med innsamlingen er å gi opplysningene videre, følger det av § 20 første ledd annet punktum, at den behandlingsansvarlige kan vente med å varsle den registrerte til utleveringen faktisk skjer. Hensynet bak denne regelen er antakelig å ikke gi den registrerte overflødig informasjon, og i tillegg påføre behandlingsansvarlig unødvendige kostnader i forbindelse med varslingen. Det foreligger imidlertid en grense for hvor lenge den behandlingsansvarlige kan utsette varslingen. Utsatt varsling ved utlevering forutsetter at utleveringen skjer ”innen rimelig tid.”⁸⁶ Begrunnelsen bak regelen er å ikke undergrave varslingsplikten ved at varsling blir utsatt i påvente av en eventuell utlevering langt inn i fremtiden. Hva som ligger i begrepet ”rimelig tid” vurderes konkret. Forarbeidene henviser her til den tilsvarende fristangivelse i blant annet kjøpslovens⁸⁷ fristbestemmelser.⁸⁸ Dersom opplysningene ikke utleveres innen rimelig tid skal behandlingsansvarlig slette eller arkivere personopplysningene i henhold til lovens § 28 første ledd. Bestemmelsen oppstiller et forbud mot å lagre unødvendige personopplysninger.

Det tredje alternative varslingsstidspunktet er der det er ”umulig eller uforholdsmessig vanskelig” å varsle den registrerte, jf. § 20 annet ledd bokstav a.⁸⁹ Dersom vilkårene i annet ledd er oppfylt, kan behandlingsansvarlig etter § 20 tredje ledd vente med å varsle til det gjøres en henvendelse til den registrerte på grunnlag av opplysningene. Det vil da være tilstrekkelig å innta varselet eller gi informasjonen *samtidig* som en henvender seg til den registrerte.

4.5 Ansvar for informasjonsplikten

4.5.1 Innledning

I det følgende vil jeg søke å drøfte begrepet behandlingsansvarlig. Behandlingsansvarlig er pliktsubjekt etter §§ 19 og 20. Behandlingsansvaret kan organiseres på flere måter. Det vil redegjøres for disse for å fastsette informasjonsplikten, og for å finne ut hvordan

⁸⁶ NOU 1997:19 s. 209.

⁸⁷ Lov av 13. mai 1988 nr. 13 om kjøp (kjøpsloven).

⁸⁸ NOU 1997:19 s. 209.

⁸⁹ Se avsnitt 5.2.2.

ansvaret for etterlevelsen av plikten kan og bør organiseres for å ivareta den på best mulig måte. Til sist vil andre aktører som står i særstilling til den behandlingsansvarlige sin rolle ved etterlevelse av informasjonsplikten drøftes.⁹⁰

4.5.2 Den behandlingsansvarlige

Begrepet behandlingsansvarlig er definert i lovens § 2 nr 4. Av definisjonen fremgår det at den behandlingsansvarlige er ”den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes”. Både fysiske og juridiske personer kan samle inn personopplysninger. En fysisk person vil være behandlingsansvarlig dersom vedkommende bestemmer formålet og virkemidlene ved innsamlingen.⁹¹ Dersom innsamlingen av personopplysninger foregår i regi av en juridisk person, vil behandlingsansvaret være pålagt den juridiske personen ved dens ledelse.⁹² Etterlevelse av personopplysningslovens regler, herunder informasjonsplikten, er derfor ledelsens plikt. Det påpekes i forarbeidene at bare subjekter som har sivilprosessuell partsevne⁹³ kan være behandlingsansvarlig.⁹⁴ Dersom sammenslutningen som samler inn personopplysninger er så løst sammensatt at den ikke utgjør en juridisk person med sivilprosessuell partsevne, kan behandlingsansvaret påligge en fysisk person i sammenslutningen.⁹⁵

4.5.2.1 Delt behandlingsansvar

Direktivet åpner for at ansvaret for behandlingen, herunder innsamlingen, kan ha flere behandlingsansvarlige, jf. artikkel 2 bokstav d jf. ordlyden ”alene eller sammen med andre”. Et eksempel på dette kan være der ”et overordnet organ, f.eks. et departement,

⁹⁰ Redegjørelsen av begrepet vil derfor bli viet en del plass, ettersom det å fastsette konkret hvor i selskapet eller instansen behandlingsansvaret skal ligge, kan fremstå som problematisk for lovanvendere, jf. høringsnotat (2009) side 19 avsnitt 1.4.3 og Schartum og Bygrave (2006) s. 28-29.

⁹¹ Schartum og Bygrave (2004) s. 125.

⁹² Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s.103, NOU 1997:19 s. 184-185.

⁹³ Se tvl. § 2-1.

⁹⁴ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 103.

⁹⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 103, Schartum og Bygrave (2006) s. 30 se og Personvernemndas sak 2007/01.

fastsetter de overordnede formålene for personopplysningsbehandlingen, mens underordnede organer, f.eks. direktorater, vil detaljere formålene med behandlingen og velge praktiske hjelpemidler”, jf. forarbeidene.⁹⁶ Dersom man har to behandlingsansvarlige vil begge ha en selvstendig plikt til å etterleve §§ 19 og 20. Et annet eksempel på slikt delt behandlingsansvar i det offentlige, er at det for Prikkbelastningsregisteret foreligger delt behandlingsansvar mellom Politidirektoratet, politidistriktene og særorgan.⁹⁷ I det private kan deling av behandlingsansvar for eksempel avtales mellom moder- og datterselskap. En slik deling av behandlingsansvaret fremstår imidlertid som lite hensiktsmessig. Dette fordi overordnede organer i mange tilfeller vil ha instruksjonsmyndighet og bestemme formål med innsamlingen og hjelpemidler. Hvis det overordnede organet derimot ikke har instruksjonsmyndighet, vil behandlingsansvaret ligge hos det underordnede organet, dersom det selv har bestemmelsesretten på de nevnte områder.⁹⁸

Delt behandlingsansvar kan også avtales mellom sideordnede organer eller aktører, der det er hensiktsmessig å samarbeide om behandlingen av personopplysninger.⁹⁹ Som eksempel kan nevnes interkommunalt samarbeid om behandling av personopplysninger mellom to likestilte kommuner. I et slikt tilfelle vil ikke den ene kommunen stå i et overordnet forhold til den andre, og kan derfor ikke instruere den andre når det gjelder formål med innsamling og hjelpemidler for dette. Ansvarsfordelingen og de enkelte oppgaver bør imidlertid reguleres nærmere i avtalen.¹⁰⁰

4.5.2.2 Behandlingsansvarliges mulighet til å delegere daglig ansvar

Et alternativ til delt behandlingsansvar er delegering av daglig ansvar til der i selskapet eller organisasjonen innsamlingen faktisk skjer. Daglig ansvarlig nevnes i personopplysningsloven § 32, som gjelder meldeplikt til Datatilsynet ved behandling av

⁹⁶ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 103

⁹⁷ Jf. RPOD 2008-14 s. 4.

⁹⁸ Schartum og Bygrave (2006) s. 31-32.

⁹⁹ Coll og Lenth (2000) s. 38, Schartum og Bygrave (2006) s. 32-33.

¹⁰⁰ Det avgrenses i avhandlingen mot videre redegjørelse av delt behandlingsansvar. Se for øvrig Schartum og Bygrave (2006) s.30-32 og Coll og Lenth (2000) s. 38-39.

personopplysninger. Bestemmelsen setter krav til meldingens innhold og det følger av den at skal det skal opplyses om ”hvem som har det daglige ansvaret for å oppfylle den behandlingsansvarliges plikter.” Nærmere om hva som ligger i ”daglig ansvarlig” fremgår verken av loven eller forarbeidene. Det er imidlertid klart at det kun er *kompetansen* som kan delegeres, *ansvaret* for oppfølging av plikten vil ikke kunne delegeres.¹⁰¹ Ledelsen kan heller ikke delegere fra seg ansvaret dersom de fremdeles har mulighet og plikt til å instruere om forhold ved behandlingen som formål og hjelpemidler. Datatilsynet uttaler i sin årsmelding 2004 at ” [i]ngen tilsynsorganer forventer at virksomhetens øverste leder selv skal gjennomføre de pålagte pliktene. Den ansvarlige skal imidlertid sørge for å utløse handling. Ofte delegeres store deler av arbeidet med tilpasning til regelverket til mellomledere i virksomheten. Dette kan være både en hensiktsmessig og riktig strategi, men det fritar imidlertid ikke den øverste ledelse for sitt ansvar og plikt til oppfølging.”¹⁰²

Adgangen til å delegere oppgaver som påligger behandlingsansvarlig fremstår som hensiktsmessig da den overordnede kompetansen til å bestemme forhold vedrørende behandlingen, ofte ikke har nærhet til der behandlingen faktisk skjer.¹⁰³ En selger i en elektronikk-kjede som samler inn personopplysninger i forbindelse med salg av en TV eller en saksbehandler, som innhenter personopplysninger i forbindelse med en inkassosak er eksempler på dette. I begge tilfellene vil selve behandlingsansvaret påligge ledelsen. Imidlertid er det selgeren og saksbehandleren som aktivt innhenter personopplysninger, og som må sørge for at informasjonsplikten overholdes på vegne av behandlingsansvarlig. Den daglig ansvarlige vil gjerne være selgers og saksbehandlers overordnede eller den overordnede leder. Selve ansvaret for de innsamlede personopplysningene og informasjonsplikten vil fremdeles påligge den behandlingsansvarlige, som og vil ha reell innflytelse på prosessen gjennom sin instruksjonsmyndighet.

¹⁰¹ Coll og Lenth (2000) s. 37 og Ot.prp. (1998-1999) s. 103.

¹⁰² Datatilsynets årsmelding 2004 s. 23-24.

¹⁰³ Schartum og Bygrave (2006) s. 31.

Ettersom behandlingsansvaret består av en rekke forskjellige plikter som vil gjøre seg gjeldende på forskjellige behandlingsområder, vil det i større organisasjoner eller selskaper være hensiktsmessig å delegere de forskjellige delegerte pliktene til forskjellige stillinger i organisasjonen. På denne måten blir det enklere å følge opp blant annet informasjonsplikten.

4.5.2.3 Behandlingsansvarliges forhold til databehandler

Behandlingsansvarlig kan også sette bort oppgaver en databehandler. En databehandler er etter definisjonen i § 2 nr 5 ”den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige”. Databehandler vil som oftest være et eksternt databehandlingsforetak som står i et avtalebasert tjenesteforhold til den behandlingsansvarlige.¹⁰⁴ Selv om behandlingsansvarlig setter bort deler av behandlingen vil han fortsatt være behandlingsansvarlig.¹⁰⁵ Oppgavene databehandler skal utføre på vegne av behandlingsansvarlig og databehandlers rådighet over personopplysninger, skal reguleres nærmere ved en avtale mellom de to partene, jf. pol. § 15. Det vil derfor være oppdragsavtalen som regulerer rekkevidden av databehandlerens ansvar for etterlevelse av informasjonsplikten, i forhold til den behandlingen som blir utført.

Databehandleren kan etter § 24 også motta krav om skriftlig informasjon. Det er uttalt i forarbeidene at ”[i] hvilken utstrekning databehandleren på egen hånd kan ta stilling til begjæringer om innsyn avhenger av avtalen mellom databehandleren og den behandlingsansvarlige, jf. § 15. Selv om databehandleren har fullmakt til å avgjøre innsynsbegjæringer, vil det være den behandlingsansvarlige som har hovedansvaret for at lovens innsyns-, og varslingsregler blir overholdt, jf. merknadene til § 15 og § 2 nr 5.”¹⁰⁶ Av nevnte merknader fremgår det at: ”[s]elv om det overlates til en databehandler å bistå med å gjennomføre en personopplysningsbehandling, er det den behandlingsansvarlige som har hovedansvaret for og rådigheten over opplysningene.

¹⁰⁴ Schartum (2009) note 10.

¹⁰⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 103.

¹⁰⁶ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 122.

Databehandleren kan bare råde over opplysningene på den måten som er skriftlig avtalt med den behandlingsansvarlige, jf. første ledd første punktum.”¹⁰⁷

Behandlingsansvarlige kan altså etter avtale sette bort etterlevelse av informasjonsplikten til databehandler, men vil like fullt ut være ansvarlig utad for at informasjonsplikten blir overholdt.¹⁰⁸

4.5.2.4 Behandlingsansvarliges representant

En annen aktør som nevnes i tilknytning til den behandlingsansvarlige, er behandlingsansvarliges representant. Representanten introduseres i lovens § 4 tredje ledd. Det fremgår av pol. § 4 tredje ledd at dersom en behandlingsansvarlig, som er etablert i en stat utenfor EØS-området, benytter seg av hjelpemidler i Norge, skal denne ha en representant. Videre heter det at ”[b]estemmelsene som gjelder den behandlingsansvarlige gjelder også for representanten.”

Dette innebærer at representanten ikke bare må sørge for etterlevelse av bestemmelsene hvor representanten uttrykkelig er nevnt, men også de bestemmelsene der den behandlingsansvarlige er pliktsubjekt.¹⁰⁹ En naturlig språklig forståelse av representant tilsier at representanten *handler på vegne av* behandlingsansvarlig, ved å opptre i den behandlingsansvarliges sted.

Forholdet mellom behandlingsansvarlig og representanten er behandlet i forarbeidene.¹¹⁰ Her påpekes det at selv om det er utpekt en representant, fritar ikke det den behandlingsansvarlige for ansvar. Tilsynsmyndighetene og den registrerte kan derfor forholde seg til den behandlingsansvarlige *i tillegg til* representanten.¹¹¹

¹⁰⁷ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 116.

¹⁰⁸ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 103.

¹⁰⁹ Forskjell i ordlyd er begrunnet av lovtekniske hensyn jf. NOU 1997:19 s. 192.

¹¹⁰ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 106.

¹¹¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 106.

Representanten er etter dette å anse som et lokalt bindeledd til den behandlingsansvarlige som er etablert utenfor EØS, og det er den behandlingsansvarlige som har ansvaret for etterlevelse av informasjonsplikten.

4.5.2.5 Oppsummering

Behandlingsansvaret for etterlevelsen av informasjonsplikten påligger fysiske eller juridiske personer (stillinger, avdelinger osv). Ansvaret for etterlevelsen kan ikke delegeres. Derimot kan den behandlingsansvarlige sette bort eller delegere selve gjennomføringen av informasjonsplikten til daglig ansvarlig, databehandler eller behandlingsansvarliges representant. Den mest hensiktsmessige etterlevelse av loven er antakelig å delegere oppfølgingen av informasjonsplikten til en leder som har nærhet til der hvor innsamlingen av personopplysninger faktisk skjer. Behandlingsansvarlige kan da instruere daglig ansvarlig vedrørende den praktiske gjennomføring av informasjonsplikten.

4.6 Den registrerte

Det er den registrerte som har rett på informasjon etter §§ 19 og 20. Begrepet er i pol. § 2 nr. 6 legaldefinert som ”den som en personopplysning kan knyttes til”. Den registrerte vil følgelig være enkeltpersonen som personopplysningen gjelder jf. pol. § 2 nr. 1.¹¹² En språklig forståelse av begrepet er at den registrerte må være registrert i ordets rette forstand, som for eksempel oppført i et personregister. Dette er imidlertid ikke nødvendig. Det fremgår av forarbeidene at ”den registrerte” også brukes ”når det ikke foreligger noe personregister i tradisjonell forstand – opplysninger om den enkelte vil like fullt være « registrert » i betydningen innsamlet og oppbevart.”

¹¹² Se avsnitt 3.2.1.1.

4.7 Den praktiske gjennomføring av informasjonsplikten

4.7.1 Informasjon skal gis på behandlingsansvarliges initiativ

Det er etter §§ 19 og 20 et vilkår om at informasjonen skal gis av behandlingsansvarlig av "eget tiltak". Informasjonen skal således gis på behandlingsansvarliges uoppfordrede initiativ, uten at den registrerte selv er nødt til å etterspørre denne.¹¹³ Sammenlignet med ordlyden i direktivets artikkel 10 og 11 er den norske ordlyden klarere ettersom det i direktivet ikke er understreket at informasjonen skal gis "av eget initiativ." Det antas likevel at det samme kravet implisitt følger av artiklene. Disse ville ellers ikke hatt noen selvstendig betydning ved siden av retten til innsyn, som den registrerte må be om, jf. direktivets artikkel 12 og pol. § 18.

4.7.2 Varselets form

Det fremgår ikke av lovbestemmelsene eller direktivet hvordan den praktiske gjennomføringen av informasjonsplikten skal skje. Siden det kan bli kostbart for behandlingsansvarlig å sende ut enkeltbrev til hver av de registrerte for hver innsamling av personopplysninger, er det i forarbeidene åpnet for at informasjon kan gis via den kommunikasjon som finner sted mellom behandlingsansvarlige og registrerte. Videre er det fremhevet at det ikke er nødvendig med en egen varslingsforsendelse for å oppfylle plikten.¹¹⁴ Informasjonen kan deretter gis på den måten behandlingsansvarlig finner det hensiktsmessig, for å oppfylle plikten.

Dersom kontakten mellom behandlingsansvarlig og den registrerte foregår over telefon, kan informasjonen gis muntlig. Imidlertid taler bevisshensyn for at varslingen skjer skriftlig. For øvrig kan den registrerte etter § 24 kreve å få informasjonen skriftlig. Videre vil det ved innsamling av opplysninger over internett gjennom kontakt med den registrerte, være mulig å innta informasjonen der. Ved netthandel bør varslingsplikten for eksempel kunne ivaretas gjennom elektronisk kommunikasjon til den det gjelder, forutsatt at den registrerte brukeren er i stand til å kommunisere elektronisk.¹¹⁵ Ut ifra

¹¹³ Sml. innsynsretten etter § 18.

¹¹⁴ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s.41, NOU 1997:19 s. 87.

¹¹⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998.1999) s. 43.

dette kan det virke fornuftig at informasjonen bør gis gjennom samme kommunikasjonskanal som ble benyttet ved den første opprettelsen av kontakt mellom den registrerte og den behandlingsansvarlige. Ved innsamling av allerede offentliggjorte personopplysninger på internett, kan varsling skje ved å kontakte den registrerte der hvor opplysningene ble funnet. Et annet eksempel er dersom man besvarer en spørreundersøkelse over internett. Det vil da fremstå som lite hensiktsmessig at behandlingsansvarlig varslers den registrerte over telefon eller ved et varselbrev, ettersom informasjonen ikke vil komme til den registrertes kunnskap før etter at personopplysninger er gitt. Det vil være mer hensiktsmessig om den registrerte varsles før personopplysninger oppgis og spørsmål besvares, for eksempel gjennom en tekst hvor man må bekrefte at man har lest informasjonen før man går videre.¹¹⁶ Det kan imidlertid være tvilsomt hvorvidt folk generelt faktisk leser slik innledende informasjon før de haster utålmodig videre.¹¹⁷ Varslingsteksten bør derfor ut ifra personvern hensyn begrenses til å omfatte det mest grunnleggende, jf. § 19 bokstav a til e jf. eventuelt § 20 første ledd, slik at den registrerte faktisk leser informasjonen istedenfor å velge og ignorere en uforholdsmessig lang tekst. Loven inneholder ikke krav til at informasjonen skal tilpasses den enkelte registrerte. Hensynet til personvernet taler imidlertid for at varselet er utformet på et enkelt og leservennlig språk.¹¹⁸

Det oppstilles ikke forskjellige krav til varslingsformen når informasjonen samles inn direkte fra den registrerte, og når innsamlingen skjer via tredjepart. Likevel kan det fremstå som hensiktsmessig å informere den registrerte per brev i de tilfeller som faller under sistnevnte tilfelle, jf. § 20.¹¹⁹ Dette fordi behandlingsansvarlig kan ha dårligere forutsetninger for å vite hvilke kommunikasjonskanaler personopplysningene opprinnelig ble samlet inn gjennom, samt hvilke kommunikasjonskanaler den registrerte benytter seg av og behersker. Selv om en går ut ifra at de fleste har e-post, er det ikke dermed gitt at e-posten sjekkes regelmessig, eller at den i det hele tatt benyttes.

¹¹⁶ Se også Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

¹¹⁷ Se og Art.29 Data Protection Working Party Opinion 10/2004 on More Harmonised Information Provisions s.5 og Scribbins (2001).

¹¹⁸ Dette støttes også av Art.29 Data Protection Working Party Opinion 10/2004 on More Harmonised Information Provisions s.6.

¹¹⁹ Støttes og av utvalget i NOU 1997:19 s. 87.

E-postadresser byttes som kjent oftere enn bostedsadresser. Det foreligger også bedre muligheter til å søke opp korrekte besøks- og postadresser gjennom det sentrale folkeregisteret og telefonkatalogen.

Hvis innsamlingen av personopplysninger skjer innenfor virksomhet som drives av forvaltningsorganer, jf. fvl. § 1,¹²⁰ oppstilles det i eforvaltningsforskriften¹²¹ vilkår for når elektronisk kommunikasjon kan benyttes. Av forskriften fremgår det at underretning om enkeltvedtak kan skje ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Forutsetningene for dette er at parten uttrykkelig har godtatt bruk av elektronisk kommunikasjon, og oppgitt den elektroniske adressen som forvaltningsorganet skal benytte seg av. Det foreligger imidlertid ikke en tilsvarende bestemmelse i personopplysningsloven, slik at bruk av elektronisk kommunikasjon for private virksomheter og organisasjoner ikke reguleres. Likevel bør det oppstilles krav ved bruk av elektronisk kommunikasjon også for innsamling av personopplysninger på områder som ikke faller inn under forvaltningslovens virkeområde. Ettersom det er en vesentlig forutsetning for informasjonsplikten at informasjonen kommer frem til den registrerte, bør det ut ifra hensynene bak bestemmelsene kunne utledes tilsvarende krav. Dersom det tidligere ikke har vært elektronisk kontakt mellom den registrerte og den behandlingsansvarlige, bør samtykke til bruk av elektronisk kommunikasjon innhentes. Behandlingsansvarlig bør for øvrig vurdere den registrertes individuelle forutsetninger til å beherske kommunikasjonsmiddelet, som skal benyttes til varslingen.

Dersom personopplysninger samles inn gjennom elektroniske spor, er den mest praktiske gjennomføring av varslingsplikten avhengig av hvordan systemet for innsamling av sporene er innrettet.¹²² Videre fremgår det av forarbeidene at ”dersom innsamlingen av de elektroniske sporene forutsetter forutgående kontakt mellom den behandlingsansvarlige og den registrerte, typisk ved at den registrerte må disponere et kort for å få tilgang til tjenester eller rabatter og etterlater seg elektroniske spor i den forbindelse, kan varselet tas inn i avtale eller en informasjonsfolder.”

¹²⁰ Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven/fvl.).

¹²¹ Forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen av 25. juni 2004 § 8 nr 1.

¹²² Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

4.7.3 Lagvis informasjon

Informasjonsplikten kan overholdes ved at informasjonen gis lagvis. Med lagvis informasjon menes det at informasjonen gis i flere omganger, og at den totale mengden informasjon tilfredsstiller kravene til informasjonsplikten.¹²³ For eksempel kan behandlingsansvarlig starte med å gi kortfattet og generell informasjon om behandlingen med en henvisning til virksomhetens nettside, hvor informasjonen kan finnes mer utdypet.¹²⁴ At informasjon kan gis lagvis fremgår ikke direkte av loven eller forarbeidene, og som nevnt ovenfor oppstilles det ingen spesifikke krav til hvordan varsling skal skje. Det vesentlige er heller at informasjonsplikten overholdes.

Artikkel 29-gruppen har kommet med en uttalelse med retningslinjer for hvordan lagvis informasjon kan tilfredsstille kravene til informasjonsplikten. Retningslinjer gitt av Artikkel 29-gruppen er kun rådgivende, likevel antas det at anbefalinger og uttalelser avsagt av gruppen følges for å oppfylle forpliktelsene i forhold til personverndirektivet. I henhold til retningslinjene bør lagvis informasjon for det første fremstå som hensiktsmessig og relevant i det enkelte tilfelle. For at lagvis informasjon skal være relevant, må den registrerte for hvert lag av informasjon som gis, finne den informasjonen som er nødvendig for å forstå den gitte situasjon, og treffe et informert valg. For det andre er det en grunnleggende forutsetning at det samlede innholdet som fremgår av all informasjonen oppfyller kravene til informasjonsplikten, mens hvert lag formidler den informasjon som den registrerte trenger for å treffe et informert valg på det gjeldende tidspunkt.¹²⁵

Lagvis informasjon eller varsling bidrar til at den registrerte ikke blir overveldet av informasjon, slik at resultatet blir at det blir for mye å sette seg inn i for den registrerte. Konsekvensen kan da bli at ingen informasjon når frem til den registrertes kunnskap.

¹²³ Article 29 Data Protection Working Party Opinion on more harmonised information provisions 2004 WP 100 s. 6.

¹²⁴ Blixrud m.fl. (2010) s. 109.

¹²⁵ Article 29 Data Protection Working Party Opinion on more harmonised information provisions 2004 WP 100 s. 6.

Samtidig får den registrerte bedre mulighet til å sette seg inn i informasjon gitt av behandlingsansvarlig dersom det er ønskelig.

I forhold til personopplysningsloven vil underretning ved lagvis informasjon antakelig sjelden fremstå som hensiktsmessig og relevant, jf. anbefalingen i arbeidsgruppens retningslinjer. Dette fordi det kreves at informasjonen gis *før* innsamling, jf. § 19, og *så snart* opplysningene er innhentet, jf. § 20. Lagvis varsling kan eventuelt fremstå som hensiktsmessig og relevant for tilfeller hvor det anses tilstrekkelig å gi generell og grunnleggende informasjon før innsamlingen, og som det er hensiktsmessig at presiseres senere. Eksempelvis kan informasjon om ”annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven”, jf. § 19 første ledd bokstav e, utdypes etter selve innsamlingen. Vurderingen av om lagvis informasjon er hensiktsmessig må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

4.7.4 Individuell og kollektiv varsling

Varslingen skal som et utgangspunkt gis individuelt, hvilket vil si at den må rette seg mot hver enkelt registrert. Dersom det ikke skulle være mulig å gi informasjonen individuelt, åpner forarbeidene for at det kan varsles kollektivt for eksempel gjennom annonsering eller kunngjøring i avis.¹²⁶ Kollektiv varsling kan bli aktuelt dersom varsling fremstår som umulig eller uforholdsmessig vanskelig etter § 20 første ledd bokstav b.¹²⁷ Eksempler på måter å henvende seg til flere samtidig er ved annonsering gjennom en nettavis eller annen internettside som fanger opp interesseområdene til de man søker å varsle. I tillegg kan magasiner, tidsskrifter, tv og radio benyttes. Kommunikasjonsmetoden kan ikke være avgjørende. Det vesentlige er at informasjonen når frem, og at den når så mange av de registrerte som mulig. Effekten av kollektivt varsel er noe usikker, idet det ikke er gitt at de man søker å henvende seg til vil få med seg informasjonen. Forutsetningen for at informasjon skal nå frem er at behandlingsansvarlig benytter seg av korrekt kommunikasjon, noe som kan være vanskelig å vurdere å forutse. I tillegg kan kollektiv varsling bli kostbart for den

¹²⁶ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

¹²⁷ Se avsnitt 4.7.4.

behandlingsansvarlige. Selv om kollektivt varsel gjennom for eksempel annonsering neppe vil fange opp alle de registrerte, er noen informerte bedre enn ingen. I vurderingen om kollektiv varsling skal benyttes bør det tas hensyn til hvilke opplysninger behandlingen gjelder, hvilke personverntrusler man står ovenfor, samt hvor viktig det vil være for den registrerte å bli varslet. Dersom det er sannsynlig at de registrerte ikke vil få med seg informasjonen gjennom den kollektive varslingen, og det samtidig er uforholdsmessig vanskelig å skulle informere de registrerte individuelt, åpnes det for at varsling kan unnlates, jf. 20 annet ledd bokstav b.¹²⁸ Selv om varslingen skjer kollektivt skal vurderingen av informasjonen til hver enkelt registrert fremdeles være individuell.¹²⁹

4.8 Forhold det skal informeres om

De forskjellige forholdene behandlingsansvarlige plikter å opplyse den registrerte om når opplysninger samles inn fra den registrerte selv, er opplistet i § 19 første ledd bokstav a-e. For de tilfellene hvor opplysninger samles inn fra en annen kilde enn den registrerte, er det i § 20 første ledd første punktum henvist til § 19. Av § 20 første ledd fremgår det at den behandlingsansvarlige ikke bare skal ”informere den registrerte om hvilke opplysninger som samles inn”, men også ”gi informasjon som nevnt i § 19 første ledd.” Det følgende om informasjon som skal gis etter § 19, vil derfor og gjelde for de tilfeller som omfattes § 20. Jeg vil først ta for meg disse felles forholdene og deretter behandle det siste kravet til informasjonen etter § 20.

Ved all innsamling av personopplysninger, uavhengig av hvor informasjonen samles inn fra, skal den behandlingsansvarlige av eget tiltak informere den registrerte om: navn og adresse på den behandlingsansvarlige og dennes eventuelle representant, formålet med behandlingen, om opplysningene vil bli utlevert, og eventuelt hvem som er mottaker, om det er frivillig å gi fra seg opplysningene, og annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven på best mulig måte.

¹²⁸ Se mer om unntaket under avsnitt 5.2.2.

¹²⁹ NOU 1997:19 s. 120.

4.8.1 Navn og adresse til den behandlingsansvarlige

Kravet til å oppgi kontaktinfo til den behandlingsansvarlige eller dennes representant¹³⁰ fremstår som relativt selvforklarende, men nevnes kort for oversiktens skyld.

Bestemmelsen i bokstav a gir den registrerte en angivelse på hvor han kan kontakte behandlingsansvarlig, og eventuelt hvor det kan fremsettes krav om innsyn etter § 18 samt fremsette krav etter lovens resterende bestemmelser. Dersom den behandlingsansvarlige er etablert i en stat utenfor EØS-området, og benytter hjelpemidler i Norge, jf. § 4 andre og tredje ledd, skal den stedlige representanten oppgis.¹³¹

4.8.2 Formålet med behandlingen

Formålet med behandlingen av opplysninger må oppgis.¹³² Dette må samsvare med formålet etter § 11. Hvis det senere skulle bli aktuelt å benytte seg av opplysningene til et annet formål enn det opprinnelige, jf. § 11 bokstav c, som den registrerte ikke har blitt opplyst om, må det varsles på nytt.¹³³ Ny varsling er påkrevd uavhengig av om det nye formålet er forenlig med det opprinnelige.¹³⁴

4.8.3 Eventuell utlevering av opplysningene

Bokstav c hjemler krav til å informere den registrerte om opplysningene vil bli utlevert, og hvem som da eventuelt er mottaker. Dersom en tredjeperson mottar opplysninger som har blitt innsamlet etter § 19, fra en behandlingsansvarlig, har vedkommende i praksis samlet inn opplysninger fra ”en annen en den registrerte” i henhold til § 20. I et slikt tilfelle oppstår det informasjonsplikt for begge parter. Både for den som utleverer personopplysninger og den som samler inn. Med hensyn til å redusere informasjonsmengden mot den registrerte, samt å kostnadseffektivisere prosessen, vil det være mulig å slå sammen informasjonspliktene. Dette kan og gjøres dersom

¹³⁰ Se § 4 tredje ledd og avsnitt 4.5.2.4.

¹³¹ Se avsnitt 3.3.

¹³² Se pol. § 2 nr 2 om definisjon på ”behandling a personopplysninger” og avsnitt 3.2.1.

¹³³ Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 159.

¹³⁴ Schartum og Bygrave (2004) s. 136 og Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 159.

behandlingsansvarlig ved første innsamling informerer den registrerte om at opplysningene vil bli utlevert, og hvem som er mottaker av disse. Unntaket i § 20 annet ledd bokstav c gjøres her gjeldende ved at ”det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til informasjonen som varselet skal inneholde.”¹³⁵

4.8.4 Frivillig å levere fra seg opplysningen

Videre følger det av § 19 første ledd bokstav d at den behandlingsansvarlige må oppgi om det å gi fra seg personopplysningene er frivillig eller obligatorisk. Dette gir den registrerte en mulighet til eventuelt å la være å gi fra seg opplysningene. Dersom det er obligatorisk å gi opplysningene, bør den behandlingsansvarlige opplyse den registrerte om hjemmelen for den tvungne innhentingen av opplysningene etter § 8. Den registrerte får dermed mulighet til å ta stilling til om hjemmelen er tilstrekkelig.¹³⁶ Ettersom varsel ikke er påkrevd etter § 20 annet ledd når ”innsamlingen eller formidlingen av opplysningene er uttrykkelig fastsatt i lov”, fremstår kravet som mest aktuelt i tilfeller som omfattes av § 19. Vurderingen av om hjemmelen er dekkende for det enkelte tilfellet skal foretas av den behandlingsansvarlige.¹³⁷ Dersom det er uklart om hjemmelen er tilstrekkelig, bør den registrerte med hensyn til personvernet informeres også etter § 20.¹³⁸

4.8.5 Annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven

Bokstav e oppstiller et krav til at den behandlingsansvarlige må informere om ”annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven på best mulig måte”. Som eksempler på aktuelle rettigheter etter loven fremheves §§ 18, 27 og 28. Bestemmelsen legger opp til en skjønnsmessig vurdering, som må foretas av den behandlingsansvarlige. Det må vurderes hva den registrerte er kjent med, og hva som er

¹³⁵ Se avsnitt 5.2.

¹³⁶ Blixrud m.fl. (2010) s. 108-109.

¹³⁷ Se § 11 første ledd bokstav a jf. § 8 første ledd.

¹³⁸ Se avsnitt 5.2.1 om innsamling som er hjemlet i lov.

nødvendig for en rimelig behandling av opplysningene med hensyn til den informasjonen som skal gis.¹³⁹

Dersom den for eksempel den behandlingsansvarlige ved innsamling fra en annen enn den registrerte, vet at opplysningene er gamle, og at de derfor kan være utdaterte eller ukorrekte, bør den registrerte i varselet oppfordres til å sjekke om opplysningene er korrekte og informeres om adgangen til å endre eller slette disse, jf. § 27.

Andre opplysninger som gjør den registrerte i stand til å bruke rettighetene etter loven kan omhandle den konkrete behandlingen, tiltak for informasjonssikkerhet, hvordan og hvor lenge opplysningene vil oppbevares og om det senere kan bli aktuelt å benytte de til formål etter § 11 annet ledd mv. Hvis opplysninger samles inn gjennom internett vil det ikke være like lett å gi informasjonen til de registrerte individuelt. Ifølge Schartum og Bygrave må det i slike tilfeller ”være tilstrekkelig at det gis kortfattet generell informasjon om rettigheter, samtidig som det opplyses om hvor man kan henvende seg for å få individuell veiledning.”¹⁴⁰ Det antas at det samme er tilstrekkelig dersom varselet gis kollektivt. Det bør være mulig for den behandlingsansvarlige å kunne utarbeide et standardbrev med informasjon om generelle forhold som kan bli aktuelle, slik at den konkrete vurderingen av hvilken informasjon som skal gis hver av de registrerte, ikke medfører en uforholdsmessig arbeidsmengde.¹⁴¹ Samtidig er det viktig at informasjonsmengden som sendes vurderes, for å unngå at den registrerte blir overvældet av informasjon som ikke er relevant.

4.8.6 Hvilke opplysninger som samles inn

I tillegg til de forhold som er opplistet i § 19 første ledd a-e skal det underrettes om hvilke opplysninger som samles inn, dersom disse samles inn fra andre enn den registrerte. Dette som en logisk følge av at den registrerte er uvitende om selve innsamlingen og hvilke opplysninger som samles inn frem til tidspunkt for varsling. På

¹³⁹ NOU 1997:19 s. 87

¹⁴⁰ Schartum (2009) note 87. Se og avsnitt 4.7.3 om lagvis informasjon.

¹⁴¹ Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 161 og NOU 1997:19 s. 208.

denne måten får også den registrerte muligheten til å sjekke om opplysningene er korrekt gjengitt fra tredjeparten. Det følger imidlertid ikke av bestemmelsen at den behandlingsansvarlige må underrette den registrerte om hvor opplysningene stammer fra. Det er mulig at krav til kildeopplysninger har falt ut under lovarbeidet. Det følger av NOUens merknader til de enkelte bestemmelsene, i en henvisning til daværende § 16, at den registrerte også har rett til å få vite hvor opplysningene er hentet fra.¹⁴² Det samme fremgår således av utvalgets forslag.¹⁴³ Dette diskuteres imidlertid ikke i departementets vurdering, og har blitt borte i selve lovforslaget.¹⁴⁴ Det faktum at krav til oppgivelse av kilde har blitt borte i proposisjonens lovforslag uten at det begrunnes hvorfor, og at det heller ikke kan tenkes noen grunner for at denne ikke skulle være med, tilsier at den muligens bare kan ha falt ut ved en inkurie. Dette fremstår som sannsynlig særlig sett i sammenheng med at man etter § 18 første ledd bokstav e bare kan be om kilden for å få denne opplyst. Den eventuelle feilen får ingen dramatiske konsekvenser, da man kan tolke oppgivelse av kilde innunder ”annet som gjør den registrerte i stand til å bruke sine rettigheter etter loven her på best mulig måte”, jf. § 19 første ledd bokstav e. I tillegg vil personvern hensyn begrunne krav om å oppgi kilde for personopplysninger, og særlig dersom disse skulle vise seg å være uriktige, slik at det blir behov for å benytte seg av bestemmelsene om for eksempel retting og sletting, etter §§ 27 og 28. Det antas og at behandlingsansvarlig ikke vil holde tilbake informasjon om kilden, ettersom det vanskelig kan tenkes noen grunn til at denne må beskyttes.

¹⁴² NOU 1997:19 209 andre avsnitt og s. 203. Se for øvrig § 16 annet ledd nr 5 som gjaldt rett til generell informasjon om behandling av personopplysninger.

¹⁴³ Se Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 41 (avsnitt 5.3.3) og s. 43 (avsnitt 5.3.5.).

¹⁴⁴ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 141.

5 Unntak fra informasjonsplikten

Informasjonsplikten er noe innsnevret som følge av unntakene i §§ 19 annet ledd, 20 annet ledd bokstav a-c, og 23. Unntakene er begrunnet med hensyn til at den registrerte ikke skal bli overveldet av informasjon, og til den behandlingsansvarlige som ikke skal påføres urimelige kostnader og ulemper ved en videre informasjonsplikt.¹⁴⁵

Jeg vil i det følgende behandle unntaket som er likt for både §§ 19 og 20, unntakene som følger særskilt av § 20. Videre vil også et par utvalgte unntak etter § 23 behandles.¹⁴⁶

5.1 Informasjon som den registrerte allerede kjenner til

Når det samles inn opplysninger direkte fra den registrerte foreligger det et mulig unntak som gjør at bestemmelsen ikke kommer til anvendelse i § 19 annet ledd. Det samme unntaket fremgår av § 20 annet ledd bokstav c, når opplysninger samles inn fra andre enn den registrerte. Det er dermed hensiktsmessig å se på de to unntaksbestemmelsene sammen. Ordlyden i de to unntakene er så godt som likelydende. Det følger av § 19 annet ledd at varsling ikke er påkrevd dersom ”det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til informasjonen i første ledd.” Med ”informasjonen i første ledd” henvises det til kravene oppstilt i bokstav a-e som er gjennomgått ovenfor.¹⁴⁷ Til sammenligning fremgår det av § 20 annet ledd bokstav c, at den registrerte ikke har krav på varsel etter denne bestemmelsens første ledd dersom ”det er på det rene at den registrerte allerede kjenner til informasjonen varselet skal inneholde.” Forskjell i ordlyden medfører neppe noen forskjell i realiteten. ”[I]nformasjonen varselet skal inneholde” viser til at det ved varsling etter § 20 også må informeres om ”hvilke opplysninger som samles inn” i tillegg til kravene etter § 19 a-e jf. 20 første ledd. Varsel etter § 19 skal inneholde informasjon som nevnt i § 19 første ledd bokstav a-e og informasjon om hvilke opplysninger som samles inn vil være overflødig ettersom opplysningene samles inn fra den registrerte selv.

¹⁴⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 41.

¹⁴⁶ Av plasshensyn vil fremstillingen av unntakene etter § 23 ikke være uttømmende

¹⁴⁷ Se avsnitt 4.8.

Unntaksbestemmelsene medfører at den behandlingsansvarlige må foreta en realitetsvurdering. Ordlyden ”det er på det rene” tilsier at det skal være helt sikkert at den registrerte er tilstrekkelig informert i samsvar med §§ 19 eller 20. Etter ordlyden er kravet strengt og det må etter forarbeidene være klart at den registrerte har slik kunnskap fra før.¹⁴⁸ Dette medfører at dersom behandlingsansvarlig er usikker på om den registrerte har blitt varslet, må den registrerte kontaktes eller informeres på nytt. Det er videre et krav at det foreligger visshet om at den registrerte har fått *all informasjon* som varselet skal inneholde. All informasjon viser til kravene i § 19 første ledd bokstav a til e samt hvilke opplysninger det er som har blitt innsamlet, jf. § 20 første ledd i de tilfeller som faller inn under § 20.

Unntaket etter § 20 annet ledd bokstav c kan særlig komme til anvendelse dersom den behandlingsansvarlige ved innsamling direkte fra den registrerte allerede har informert om at opplysningene vil bli utlevert og hvem som er mottaker av disse. På den måten kan informasjonspliktene slås sammen. Unntaket er begrunnet i at det ikke er nødvendig med informasjonen to ganger. Andre tilfeller kan tenkes hvor behandlingsansvarlig regelmessig samler inn opplysninger. Det vil da være tilstrekkelig å gi den registrerte informasjon om fremtidige innsamlinger ved første innsamling.¹⁴⁹ Ved for eksempel anskaffelse av bonuskort vil informasjonsplikten være oppfylt ved at informasjon om at alle kjøp registreres tas inn i informasjonsbrosjyren, som kunden må fylle ut med personalia for å motta kortet.¹⁵⁰ Et annet eksempel er når informasjonen er inntatt i standardvilkår som signeres ved kjøp av mobiltelefonabonnement. For at unntaket skal komme til anvendelse må opplysninger som samles inn etter førstegangs innsamling ikke bli benyttet til et nytt formål, og heller ikke utleveres til andre enn de som det har blitt varslet om at kan motta opplysningene. Endring av formålet med innsamlingen er generelt et problem, og i motsetning til endring av formål etter § 11 første ledd bokstav c er det i forbindelse med informasjonsplikten uvesentlig om det nye formålet er

¹⁴⁸ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 119.

¹⁴⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 120.

¹⁵⁰ Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 162.

forenelig med det gamle.¹⁵¹ Det er den behandlingsansvarlige som har bevisbyrden for at informasjonsplikten er overholdt.¹⁵²

Det følger av begge bestemmelsene at varsling ikke er påkrevd dersom unntakene kommer til anvendelse. Den behandlingsansvarlige har dermed en rett til å unnlate og varsle, ikke en plikt. Den behandlingsansvarlige kan derfor velge å informere den registrerte om innsamlingen til tross for at unntaksbestemmelsene er oppfylt.

5.2 Unntak etter § 20

Lovens § 20 oppstiller to unntak til fra informasjonsplikten i tillegg til unntaket som omhandler behandling som er kjent for den registrerte. Paragraf 20 annet ledd bokstav a gjelder de tilfeller hvor behandlingen er hjemlet i lov, mens bokstav b gjelder de tilfeller hvor varslingen er umulig eller uforholdsmessig vanskelig.

5.2.1 Innsamling og formidling som er uttrykkelig fastsatt i lov

En konsekvens av å være deltaker i et demokratisk samfunn er at det ved lov kan foreligge hjemmel til å hente inn opplysninger om den enkelte. Dersom innsamlingen eller formidling av opplysningene er ”uttrykkelig fastsatt i lov”, er ikke behandlingsansvarlig underlagt varslingsplikt når disse innhentes fra en annen enn den registrerte, jf. § 20 annet ledd bokstav a. I slike tilfeller er det meningen informasjonsbehovet skal ivaretas gjennom loven, slik at individuell informasjon blir unødvendig og overflødig. Eksempel på en lov som har uttrykkelig hjemmel for å hente inn opplysninger er utdanningsstøtteleven¹⁵³ § 23 med tilhørende forskrift om innhenting av opplysninger¹⁵⁴

Unntaket gjelder hovedsakelig innsamling og formidling som er hjemlet i lov. Det fremgår ikke klart av bestemmelsen eller forarbeidene om forskrifter gitt i medhold av

¹⁵¹ Jf. Wiik Johansen m.fl. (2001) s.159 og Schartum og Bygrave (2004)s. 138.

¹⁵² Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 97 og 135.

¹⁵³ Lov av 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte.

¹⁵⁴ Forskrift om innhenting av opplysninger av 08. juli 2005 nr.826 (FOR-2005-07-08-826)

lov også skal omfattes. I forarbeidene som vedrører personopplysningsloven § 8, som også oppstiller et krav til lovhjemmel, er det imidlertid uttalt at ”hjemmelskravet er relativt, slik at det kreves klarere hjemmel jo større personvernmessige konsekvenser behandlingen kan få.”¹⁵⁵ Dette har i juridisk teori blitt tolket dit hen at forskrifter gitt i medhold av lov også kan omfattes.¹⁵⁶ For eksempel vil hjemmelen være tilstrekkelig dersom loven eller forskriften direkte angir at det skal opprettes et register. En hjemmel som klart forutsetter behandling av personopplysninger, ved å angi formålet med behandlingen og hvilke opplysningstyper som behøves for å realisere formålet, vil også omfattes.¹⁵⁷ Jeg kan ikke se noen grunner til at krav til lovhjemmel skal være annerledes i § 20 annet ledd bokstav a. Jeg legger derfor til grunn at innsamling og formidling av personopplysninger med hjemmel i forskrift også kan omfattes.

Det kreves etter ordlyden ikke bare at innsamlingen er fastsatt i lov. Det kreves i tillegg at hjemmelen skal være ”uttrykkelig”. For at unntaket dermed skal kunne komme til anvendelse må det gjøres en konkret vurdering av den aktuelle lovhjemmelen. I lys av hensynet bak unntaksbestemmelsen vil vurderingstemaet være hvorvidt loven selv gir tilfredsstillende informasjon, slik at ytterligere informasjon eller varsling vil fremstå som unødvendig.

Etter min mening kan det ikke stilles et så strengt krav til en ”uttrykkelig” lovhjemmel at hjemmelen angir all informasjonen som ville vært omfattet av informasjonsplikten, i henhold til § 20 første ledd jf. § 19 første ledd bokstav a til e. Ved vurderingen av den aktuelle lovbestemmelsens informasjonsverdi, bør den mest vesentlige informasjon som kreves etter informasjonsplikten fremgå, slik at individuell informasjon etter bestemmelsen kan anses som overflødig. En uttrykkelig klar lovhjemmel bør derfor inneholde informasjon om hvem som kan samle inn opplysninger, hva formålet med innsamlingen av opplysninger er, i hvilke tilfeller innsamling kan skje og hvilke opplysninger som samles inn.

¹⁵⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 108.

¹⁵⁶ Schartum og Bygrave (2004) s. 133 og 2006 s. 82-83, Wiik Johansen m.fl. 2001 s. 97.

¹⁵⁷ Schartum og Bygrave (2004) s. 133.

Unntaket synes å forutsette at den norske befolkningen har god kjennskap til lovverket. For de fleste er det en selvfølge at folkeregisteret samler inn personopplysninger om befolkningen, som for eksempel bostedsadresse. Enhver behandling av personopplysninger i medhold av lov i andre og mer ukjente henseender, vil derimot ikke fremstå som like selvfølgelig. Ettersom lovverket oppleves som tungt og utilgjengelig for mange, bør det ut ifra personvern hensyn og lovens formål likevel vurderes om det skal sendes ut informasjon i enkelte tilfeller, eventuelt i form av en henvisning til hvor man kan skaffe ytterligere informasjon. På den annen side vil informasjonsstrømmen som et resultat av en utvidet informasjonsplikt være i strid med intensjonen bak unntaket. Bestemmelsen søker å ivareta hensynet til den registrerte, som ikke skal bli overveldet av informasjon, og den behandlingsansvarlige som det ikke skal bli for kostbart for. På bakgrunn av dette bør behandlingsansvarlige, som er kjent med at den lovregulerte innsamlingen av personopplysninger som foretas er kjent for de fleste, vurdere om informasjon likevel bør gis.

Selv om varsel ikke er påkrevd når innsamlingen og formidling av personopplysninger er uttrykkelig hjemlet i lov, kan den registrerte be om informasjonen som nevnes i § 20 jf. § 19 første ledd i medhold av § 18 annet og tredje ledd.¹⁵⁸ Dette forutsetter imidlertid at den registrerte er klar over innsamlingen.

5.2.2 Umulig eller uforholdsmessig vanskelig å varsle

Det følger videre av § 20 annet ledd bokstav b at den registrerte ikke har krav på varsel dersom varsling er ”umulig eller uforholdsmessig vanskelig.” Ved avgjørelse av om oppfyllelse av informasjonsplikten fremstår som ”uforholdsmessig vanskelig” må det tas utgangspunkt i en ”avveining av den registrertes nytte av å bli varslet holdt opp mot de ressursene det vil kreve å gjennomføre varslingen.”¹⁵⁹ Unntaket kan for eksempel bli aktuelt når det samles inn opplysninger fra registre i forbindelse med forskningsprosjekter. I henhold til forarbeidene må det også på forskningsområdet i hvert enkelt tilfelle foretas en konkret vurdering av om ”varslingen vil være så

¹⁵⁸ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 120.

¹⁵⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 120.

omfattende at den vil medføre et uforholdsmessig stort arbeid for den behandlingsansvarlige, veiet opp mot de konsekvensene gjenbruken av opplysningene vil få for de registrerte.”¹⁶⁰ Kollektiv varsling, ved for eksempel annonsering, kan i slike tilfeller være et alternativ for å få de registrerte underrettet om innsamlingen dersom vanlig varsling er uforholdsmessig vanskelig.¹⁶¹ Loven oppstiller ingen krav til at kollektiv varsling bør forsøkes før unntaksbestemmelsen kommer til anvendelse. Likevel antas det at vurderingen om hvorvidt kollektiv varsling bør benyttes ligger innunder avveiningen om varsling fremstår som ”uforholdsmessig vanskelig”.

Problemstillingen ble drøftet av Personvernemnda i sak 2002/6. Saken gjaldt spørsmål om gjenbruk av personopplysninger i forbindelse med en oppfølgingsstudie av et tidligere samtykkebasert prosjekt. De tidligere forskningssubjektene var 172 rusmisbrukere som var rekruttert ved sprøytebussene. Forskerne ønsket å bruke de sensitive personopplysningene som var avgitt i forbindelse med det tidligere prosjektet, og koble de opp mot blant annet Dødsårsaksregisteret og Ambulansetjenestens utrykningsstatistikk for overdoser. Nemndas flertall (4 mot 3) kom til at et nytt samtykke var unødvendig på grunn av prosjektets nytteverdi, herunder at rettslig grunnlag forelå gjennom § 8 bokstav d jf. § 9 bokstav h, og at man kunne gjøre unntak fra informasjonsplikten etter § 20 annet ledd bokstav b idet varsling etter forholdene¹⁶² fremsto som ”uforholdsmessig vanskelig.”

Drøftelse av om varsling fremstår som uforholdsmessig vanskelig har blitt foretatt i en annen sak avsagt av Personvernemnda.¹⁶³ Saken gjaldt blant annet søknad om dispensasjon fra informasjonsplikten fra den norske legeforening, i forbindelse med kobling av aidentifiserte opplysninger fra Keisersnittregisteret med Medisinsk fødselsregister. Legeforeningen anførte at arbeidsbyrden gjennom tidsbruk og kostnader

¹⁶⁰ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 43.

¹⁶¹ Se avsnitt 4.4.2 om tidspunkt for varsling når opplysninger samles inn fra en tredjepart og avsnitt 4.7.4 om kollektiv varsling.

¹⁶² Med ”forholdene” henvises det til Statens institutt for rusmiddelforskning sine anførsler hvor det ble anført at det ville ”være praktiske vansker med å gjenfinne respondentene da mange er uten fast bopel og ikke er registrert med rett adresse i folkeregisteret.”

¹⁶³ Personvernemndas sak 2009/07.

ved å tilskrive samtlige av de 3200 som opplysningene gjaldt, fremsto som uforholdsmessig vanskelig. Til dette påpekte nemnda ”at det kan ikke være slik at hovedregelen ikke skal følges når det gjelder de manges personvern, men bare når det gjelder de fås personvern. Dette er et prinsipielt poeng som nemnda vil fremheve fordi det anføres stadig oftere at det er ”uforholdsmessig vanskelig” når det dreier seg om et større antall personer. Etter nemndas oppfatning er 3200 personer ikke mange. Det er tvert imot tale om et ganske lite register i forhold til mange registre i Norge i dag.”

Ut ifra de ovennevnte sakene kan det utledes at antall registrerte som må informeres ikke er avgjørende i vurderingen om varsling fremstår som ”umulig eller uforholdsmessig vanskelig.” Avgjørende for utfallet i den første saken var derimot arbeidsmengden det ville medføre å oppsøke og finne de 172 narkomane, som mest sannsynlig ikke hadde fast bopel, og som heller ikke ville befinne seg på folkeregistrerte adresser. Å varsle 3200 ”vanlige” enkeltpersoner ble imidlertid ikke ansett som uforholdsmessig vanskelig.

Dersom den behandlingsansvarlige etter en skjønnsmessig avveining med de nevnte faktorer kommer til at varsling vil være ”umulig eller uforholdsmessig vanskelig” pålegger § 20 tredje ledd behandlingsansvarlig en plikt til å gi informasjonen ”senest når det gjøres en henvendelse til den registrerte på grunnlag av opplysningene.”¹⁶⁴ I henhold til ordlyden vil det deretter være tilstrekkelig å varsle om innsamlingen *samtidig* som den registrerte blir kontaktet på grunnlag av informasjonen. Varselet kan inntas i samme brev, e-post eller gjennom samme kommunikasjonskanal som man oppnår kontakt med den registrerte på.

¹⁶⁴ Se og avsnitt 4.4 om tidspunkt for informasjonsplikt.

5.3 Utvalgte unntak etter § 23

5.3.1 Generelt

Det fremgår også en rekke unntak fra plikten til å gi informasjon av § 23. Unntakene vil i tillegg til å gjelde for §§ 19 og 20, også gjelde §§ 18, 21 og 22, jf. § 23 første ledd. Unntakene beskytter offentlige interesser som for eksempel hensynet til rikets sikkerhet, samt etterforskning og forfølgning av straffbare forhold. Med hensyn til oppgavens omfang er det nødvendig å begrense fremstillingen til et par utvalgte unntak i § 23. Jeg har valgt å ta for meg unntakene i bokstav c og d, ettersom disse ikke er behandlet særlig inngående i juridisk teori.¹⁶⁵ Unntakene i bokstavene e og f kommer antakelig oftere til anvendelse. Disse er imidlertid behandlet i juridisk teori ved Schartum og Bygrave.¹⁶⁶

5.3.2 Utilrådelig for den registrerte

Paragraf 23 første ledd bokstav c hjemler unntak fra informasjonsplikten der informasjonen innebærer opplysninger som kan være skadelig for den registrertes helse eller forholdet til dennes nærstående. Det følger av bestemmelsen at plikten til å gi informasjon etter §§ 19 og 20 ikke omfatter opplysninger som ”det må anses utilrådelig at den registrerte får kjennskap til, av hensyn til vedkommendes helse eller forholdet til personer som står vedkommende nær.” Det oppstilles dermed to forskjellige alternativer for at unntaket skal komme til anvendelse. Ordlyden ”utilrådelig” legger opp til en skjønnsmessig vurdering som i hvert enkelt tilfelle må avgjøres med konkret grunnlag i faglig skjønn. Dette innebærer at vurderingen hovedsakelig må foretas av personer med faglig kompetanse på området.¹⁶⁷ I Datatilsynets veileder heter det at ”[d]et må foretas en konkret vurdering knyttet til det enkelte tilfellet med et faglig utgangspunkt. Vurderingstemaet er hvorvidt den enkelte vil oppleve det som belastende å få informasjonen, og hvordan vedkommende vil kunne reagere på at det foreligger

¹⁶⁵ Se for øvrig Schartum og Bygrave (2004) s.158-159 for redegjørelse av § 23 bokstav e og f og Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 174-183 for redegjørelse av de øvrige unntakene.

¹⁶⁶ Schartum og Bygrave (2004) s. 158-159.

¹⁶⁷ Jf. Personvernemndas sak 2009/4.

informasjon som han eller hun ikke får kunnskap om”.¹⁶⁸ I henhold til Personvernmemnda er faglig skjønn av betydning, men ikke avgjørende.¹⁶⁹

Eksempel på en situasjon hvor det kan være utilrådelig å informere med hensyn til den registrertes helse, er dersom den registrerte er alvorlig psykisk syk, slik at det ikke vil være forsvarlig å gi den registrerte informasjon om tilstanden, prøveresultater eller at informasjon vedrørende sykdomsforløpet samles inn. Informasjon om sykdom alene er ikke tilstrekkelig, det kreves mer for at informasjonen skal anses som utilrådelig. Eksempelvis vil underretning om at opplysninger skal kobles mot Dødsårsaksregisteret til en person i terminalfasen oppfattes som belastende. Dette gjelder antakelig også ved underretning av suicidale dersom opplysningene kan frembringe nye selvmordsforsøk.¹⁷⁰ Videre vil informasjon om opplysninger rettet mot mindreårige oppfattes som utilrådelig idet informasjonen kan oppfattes som skremmende eller forvirrende.¹⁷¹ Mindreårige vil heller ikke ha samme forutsetninger for å sette seg inn i informasjonen og vurdere denne like rasjonelt som en voksen. Ved vurderingen må ikke bare den registrertes forventede reaksjon på informasjonen tas i betraktning, det må også tas hensyn til hvordan den registrerte vil reagere på at opplysningene vil benyttes.¹⁷²

Det kan også tenkes tilfeller hvor den registrerte ved å bli informert om opplysninger om egen person, også vil få opplysninger om en nærstående. Med nærstående personer forstås etter den alminnelige språklige forståelse ikke bare familiemedlemmer, men også venner, naboer og kollegaer. Eksempelvis kan det fremstå som utilrådelig å informere den registrerte på grunn av forholdet til personer som står den registrerte nær, dersom opplysninger samles inn i forbindelse med barnevernssaker eller saker om bidragsplikt. Ved vurderingen må hensynet til den registrertes forhold med den nærstående, vurderes opp mot den registrertes behov for å motta informasjon om

¹⁶⁸ Datatilsynets veileder (2005) s. 13.

¹⁶⁹ Personvernmemndas sak 2009/4.

¹⁷⁰ Datatilsynets veileder (2005) s. 14.

¹⁷¹ Schartum og Bygrave (2006) s. 147.

¹⁷² Datatilsynets veileder (2005) s. 12.

innsamlingen av opplysningene.¹⁷³ Behovet for å motta informasjonen kan være begrunnet i hensynet til kontradiksjon, herunder den registrertes mulighet til å kunne forsvare seg ved å bestride opplysningene.

Personvernnemndas sak 2009/4 gjaldt klage på avslag på søknad om kobling av et utvalg av nyresviktpasienter med Dødsårsaksregisteret. I saken ble det foretatt en vurdering av utilrådelighetskriteriet med hensyn til den registrertes helse. Nemnda drøftet vilkåret i helseregisterloven¹⁷⁴ § 25 annet ledd nr 3, som tilsvarer ordlyden i personopplysningsloven § 23 første ledd bokstav c. Klager anså det å informere deltakerne om koblingen som ”utilrådelig”, idet det var en ”påminnelse om deltakernes sykdoms mulige alvorlighetsgrad og dermed en bevisstgjøring av muligheten for en tidlig død.” Ved vurderingen av om informasjonen om koblingen var utilrådelig, og dermed ville påføre den registrerte ”alvorlig skade” om den ble gjort kjent for de registrerte, uttalte nemnda følgende:

”Etter Personvernnemndas syn er dette en snever unntaksregel. Hovedregelen er at pasienten skal varsles og fare for at pasienten kan engste seg for døden kan ikke på generelt grunnlag medføre at informasjon utelates. Slik nemnda ser det, er denne saken annerledes enn de to sakene hvor Datatilsynet brukte unntaksregelen. I den ene saken skulle det skje en kobling mot Dødsårsaksregisteret i terminalfasen, noe som vil være belastende. I den andre saken var kun et lite mindretall av pasientene i live. I denne saken derimot, er det tale om et utvalg mellom 18 og 80+ år hvor kun et fåtall vil dø i løpet av prosjektperioden. Utvalget består av mennesker som lever med en kronisk nyresykdom, og som er fullt informert om dette, men som statistisk sett mest sannsynlig vil dø av andre årsaker enn nyresvikt.”¹⁷⁵

Nemnda avviste klagen etter å ha vurdert klagers anførsler om at informasjonen var utilrådelig, ikke var tungtveiende nok til å oppfylle vilkåret.

Det følger av § 23 annet ledd at opplysningene som anses som utilrådelig etter § 23 første ledd bokstav c, på anmodning kan gjøres kjent overfor en representant for den registrerte, når ikke særlige grunner taler mot det. Personopplysningslovens forarbeider

¹⁷³ Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 178.

¹⁷⁴ Lov av 18.mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven).

¹⁷⁵ Personvernnemndas sak 2009/04.

gir her ingen veiledning. Imidlertid følger det av forarbeidene¹⁷⁶ at unntaket tilsvarer forvaltningslovens § 19 første ledd bokstav c, og skal forstås på samme måte.¹⁷⁷ For å fastslå hva som nærmere ligger i vurderingen sees det derfor hen til forvaltningslovens forarbeider¹⁷⁸ Av disse fremgår det at ”representant” vil omfatte enhver representant for parten, herunder blant annet fullmektiger og såkalte lovlige stedfortredere eller verger. Videre er det en forutsetning for at representanten skal kunne stilles i en særstilling, ”at han ikke uten videre lar opplysningene, eller i tilfelle dokumentavskrifter, gå videre til parten selv”.¹⁷⁹ I tilfeller som omfattes av forvaltningsloven er representanten underlagt vanlig taushetsplikt etter fvl. § 13. Taushetsplikten gjelder imidlertid ikke i forhold til parten selv, jf. § 13a nr 1. Det foreligger dermed ingen garantier for at representanten ikke vil dele det han eller hun har fått kunnskap om med den registrerte. Dette må tas i betraktning ved vurderingen av om en slik fremgangsmåte vil være forsvarlig.¹⁸⁰ For å forhindre en mistenkt utlevering av informasjon til den registrerte, kan den behandlingsansvarlige nekte representanten adgang til dokumentene når ”særlige grunner” taler mot at representanten får kjennskap til opplysningene. Ved vurderingen av om det foreligger slike ”særlige grunner” må det i henhold til forvaltningslovens forarbeider legges vekt på ”representantens kvalifikasjoner og forhold til parten, [...] også arten og viktigheten av de opplysninger det dreier seg om vil kunne tillegges betydning.”¹⁸¹ Dersom partens representant er advokat, vil det neppe være adgang til å nekte ham eller henne opplysningene, med mindre det foreligger nært slektskap mellom de to.¹⁸² Hensynet bak unntaket taler også for denne løsningen, og representanten som benyttes bør ha den registrertes beste for øye og ikke slå hull i formålet bestemmelsen.

¹⁷⁶ Ot.prp. nr.92 (1998-1999) s. 121.

¹⁷⁷ Henvisningen til fvl. § 19 bokstav c antas imidlertid å være feil idet bokstav c er inntatt i fvl etter vedtakelsen av pol, bokstav d er bestemmelsen som innehar utilrådelighetsvurderingen som svarer til pol. § 23 første ledd bokstav c.

¹⁷⁸ Ot.prp. nr.27 (1968-1969) s. 43-44.

¹⁷⁹ Ot.prp. nr.27 (1968-1969) s. 43.

¹⁸⁰ Bernt (2008) note 566.

¹⁸¹ Ot.prp. 27 (1968-1969) s. 43.

¹⁸² Bernt (2008) note 566.

Nektelse av innsyn etter unntaksbestemmelsen krever en skriftlig begrunnelse med presis henvisning til unntakshjemmelen jf. § 23 tredje ledd. Kravet fremstår som noe paradoksalt i forhold til bokstav c, idet en underrettelse til den registrerte om at innsyn nektes med bakgrunn i at det er utilrådelig med hensyn til den registrerte selv, fort kan bidra til en uberettiget mistanke om informasjonens alvorlighetsgrad. En slik underrettelse vil også fremstå som belastende for den registrerte og dennes helse. Imidlertid vil en skriftlig redegjørelse med henvisning til anvendt unntakshjemmel bidra til å bevisstgjøre den behandlingsansvarlige, samtidig får den registrerte dokumentasjon, som eventuelt kan tas videre til Datatilsynet for vurdering av saken jf. § 42 tredje ledd nr 7 jf. § 46 fjerde ledd. Det foreligger ikke tilsvarende krav om skriftlig begrunnelse med henvisning til unntaksbestemmelsen når det er snakk om unntak fra informasjonsplikten etter §§ 19 og 20. Bakgrunnen for dette er at det vil være lite hensiktsmessig å varsle den registrerte om at det samles inn opplysninger det anses utilrådelig å informere den registrerte om, og at det derfor ikke vil informeres om den videre behandlingen av disse heller.

5.3.3 Informasjon som er underlagt taushetsplikt i medhold av lov

Informasjonsplikten omfatter heller ikke opplysninger som det i medhold av lov gjelder taushetsplikt for, jf. § 23 første ledd bokstav d. Taushetsplikt i medhold av lov kan dermed gå foran personopplysningslovens bestemmelser om informasjonsplikt. Avtalebasert taushetsplikt omfattes ikke. Eksempler på taushetsplikt hjemlet i lov, er advokaters taushetsplikt som følger av domstolloven¹⁸³ § 224, jf. forskrift til domstolloven kap. 11 (advokatforskriften), kap. 12 pkt. 2.3., helsepersonells taushetsplikt etter helsepersonelloven¹⁸⁴ § 21 og taushetsplikt for ansatte og tjenestemenn i forvaltningen jf. fvl. § 13 flg. Unntaket er mest aktuelt ved beskyttelse av forhold det skal opplyses om etter § 19 bokstav a til e, ettersom taushetsplikten sjelden gjelder overfor den som opplysningene gjelder og som taushetsplikten søker å

¹⁸³ Lov om domstolene av 13. august 1915 nr. 5 (domstolloven).

¹⁸⁴ Lov om helsepersonell m.v. av 2. juli 1999 nr. 64 (helsepersonelloven).

beskytte.¹⁸⁵ Eksempelvis kan det tenkes at informasjon om sikkerhetstiltak ved behandlingen, bør unnlates på grunn av en eventuell taushetsplikt, jf. § 19 bokstav e.

Personvernnemnda behandlet unntaket i sak 2007/6 som blant annet gjaldt klage på Datatilsynets avvisningsvedtak om innsyn i dokumenter og advokaters taushetsplikt. Klager anførte at han skulle få innsyn i dokumenter hos OBOS etter § 18. Dokumentene befant seg hos OBOS sin advokat. Nemnda bemerket ”at advokaters taushetsplikt ikke er til hinder for å gi innsyn for den opplysningene gjelder (den registrerte). Videre kan klager uansett kreve å få opplysninger om den behandlingsansvarlige, formålet med behandlingen, beskrivelser av hvilke typer personopplysninger som behandles osv, jf. personopplysningsloven § 18 første ledd, selv om selve opplysningene tilbakeholdes. Taushetsplikten kan imidlertid påberopes av hensyn til andre enn den registrerte.” Klager ble tilslutt nektet innsyn i dokumentene i saken på grunn av hensyn til sakens øvrige parter som enkelt kunne identifiseres også dersom opplysningene ble gitt i anonymisert form.

Selv om avgjørelsen gjaldt unntak fra § 18, kan det utledes to prinsipper som kan få betydning i forhold til unntak fra informasjonsplikten. Dersom den registrerte ved å få informasjon om seg selv også får informasjon om andre som er beskyttet av taushetsplikten, kan informasjonen som regel ikke gis med hensyn til den andre.¹⁸⁶ Vil være mulig å beskytte den andre ved for eksempel å anonymisere opplysningene slik at den registrerte ikke får vite *hvem* opplysningene gjelder, kan informasjonen gis i anonymisert form. Videre oppstiller avgjørelsen et krav til vurderingen av om opplysningene er underlagt taushetsplikt, ved at alle opplysningene skal vurderes mot taushetsplikten. Den registrerte vil fremdeles kunne få informasjon om opplysninger som ikke er taushetsbelagte, for eksempel informasjon om behandlingsansvarliges navn og adresse.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Jf. for eksempel fvl. § 13a nr 1.

¹⁸⁶ Se også Wiik Johansen m.fl. (2001) s. 180.

¹⁸⁷ Personvernnemndas sak 2007/6.

6 Avsluttende bemerkninger

Jeg har i det foregående behandlet innholdet i informasjonsplikten og dens rekkevidde. Slik regelverket er i dag fremstår informasjonsplikten i det store og hele som et veloverveid regelsett.¹⁸⁸ Informasjonsplikten ivaretar den registrertes interesse i innsyn og kunnskap, som også er hensynene bak bestemmelsene.¹⁸⁹

Informasjonsplikten blir noe innskrenket som en følge av unntaksbestemmelsene hjemlet i §§ 19 og 20. Unntakene balanserer hensynene til den registrerte og den behandlingsansvarlige godt. Der hvor den behandlingsansvarlig har adgang til å unnlate å varsle den registrerte, blir informasjonsbehovet stort sett ivaretatt på en annen måte, for eksempel ved at den registrerte allerede kjenner til innsamlingen eller at informasjon finnes i lovbestemmelser.

Unntaksadgangen etter § 23 er forholdsvis snever og begrenser ikke den behandlingsansvarliges informasjonsplikt i nevneverdig grad. I tillegg til å oppstille unntak fra informasjonsplikten, er bestemmelsen også unntak fra retten til innsyn. Det at unntaksbestemmelsen og regulerer unntak fra andre bestemmelser gir et inntrykk av at den er mindre relevant for informasjonsplikten. Et godt eksempel på dette er unntak fra retten til informasjon om opplysninger det i medhold av lov gjelder taushetsplikt for etter pol. § 23 bokstav d. Det kan virke som bestemmelsen under lovarbeidet ikke har blitt tilstrekkelig drøftet og sett i sammenheng med de enkelte bestemmelsene den er unntak for. Unntaksbestemmelsen bør etter mitt skjønn endres slik at den er bedre tilpasset de reglene som bestemmelsen unntar.

Det bør bemerkes at informasjonsplikten åpner for en del skjønnsmessige avveininger som skal foretas av en behandlingsansvarlig, som antakelig ikke har juridisk bakgrunn. Ved enkelte avveininger foreligger det også få momenter som behandlingsansvarlig kan støtte seg på, der den behandlingsansvarlige burde forholdt seg til klare retningslinjer.

¹⁸⁸ Det at reglene om informasjonsplikt oppstiller et godt vern kan også støttes av at det ikke er foreslått nevneverdige endringer til bestemmelsene i utredning av behov for endringer i personopplysningsloven. Se Schartum og Bygrave (2006)

¹⁸⁹ Se interesseteorien i avsnitt 2.1.1.

En utdyping av de praktiske sidene ved informasjonsplikten kunne eksempelvis blitt nærmere regulert i forskrift.

Informasjonsplikten oppstiller et godt vern for den registrerte. Likevel synes det å være manglende kjennskap til informasjonsplikten og personopplysningsloven for øvrig, både hos de som behandler personopplysninger og enkeltpersonene som personopplysningene gjelder.

To undersøkelser har belyst henholdsvis norske virksomheters forhold til personvern og personopplysningsloven og befolkningens kunnskap om og holdning til personvernet.¹⁹⁰

Undersøkelsen rettet mot befolkningen avdekket at de fleste hadde stor tillit til behandlingsansvarlig. Særlig stor var tilliten til behandling av personopplysninger i offentlig forvaltning. Undersøkelsen avdekket også at de fleste manglet kunnskaper om rettigheter etter loven, og informasjonsplikten var den rettigheten de færreste visste om.

Undersøkelsen rettet mot virksomhetene avdekket at prosentandelen som informerte den registrerte i henhold til informasjonsplikten var lav. Informasjonen som ble gitt omhandlet vanligvis hva personopplysningene skulle brukes til og formålet med behandlingen. Det ble konkludert med at virksomhetenes kunnskap om pliktene generelt var lav, men at det likevel forelå en grunnleggende positiv holdning til personvernet.

Resultatene av undersøkelsene viser etter min mening at informasjonsplikten ikke klarer å oppfylle sin hensikt, når både den behandlingsansvarlige og den registrerte mangler grunnleggende kjennskap til sine rettigheter og plikter. Dette til tross for at loven stiller krav om informasjonsplikt med det formål å ivareta den registrertes interesser.

Et steg i retning av å synliggjøre loven kan være å presisere enkelte begreper, som kan bidra til å gjøre bestemmelsene mer forståelige for de lovverket er rettet mot. Det er

¹⁹⁰ Ravlum (2005)

etter min mening særlig begrepet ”behandlingsansvarlig” som bør utdypes, ettersom innholdet kan virke noe uavklart. Det er viktig at det er klart og enkelt å fastsette hvem pliktsubjektet for informasjonsplikten er, eller vil være, for å sikre etterlevelse av loven.

Tydeliggjøring av begreper vil alene ikke være nok. Det hjelper lite om loven legger opp til et aldri så godt vern og inneholder gode begrepsavklaringer, så lenge ingen har kjennskap til den.

Utfordringen vil dermed bli å bevisstgjøre virksomheter om personopplysningslovens regler og informasjonsplikten, slik at interessene de søker å ivareta blir beskyttet. Et tilgjengelig og veiledende Datatilsyn kan her spille en viktig rolle. I tillegg må befolkningen bevisstgjøres de hensyn som ligger til grunn for personvernlovgivningen og gjøres klar over rettighetene de har. Media bidrar til dette ved at det ofte publiseres bekymringsmeldinger om personvernet, blant annet i forbindelse med datalagringsdirektivet. Det avdekkes i tillegg stadig nye overtramp av personvernlovgivningen både i privat og offentlig sektor. Velkjente eksempler er teleselskaper¹⁹¹ og skatteetatens¹⁹² blemmer med tilgjengeliggjøring av personnumre. Slike blemmer kan til tross for sin uheldige hovedeffekt, ha en positiv bieffekt, i den grad det bidrar til at enkeltpersoner blir mer bevisst på å beskytte informasjon om egen person.

¹⁹¹ http://www.datatilsynet.no/templates/Page____1935.aspx

¹⁹² <http://www.nrk.no/nyheter/1.6222855>

7 Kilder

Lover:

- 1902 Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) av 22. mai 1902 nr. 10
- 1915 Lov om domstolene (domstolloven) av 13. august 1915 nr. 5
- 1967 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967.
- 1970 Lov om folkeregistrering (folkeregisterloven) av 16. januar 1970 nr. 1
- 1978 Lov om personregistre m.m. (personregisterloven) av 9. juni 1978 nr. 48 (opphevet).
- 1988 Lov om kjøp (kjøpsloven) av 13. mai 1988 nr. 27.
- 1992 Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) av 27. november 1992 nr 109.
- 1997 Lov om folketrygd (folketrygdloven) av 28. februar 1997 nr. 19.
- 1999 Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) av 2. juli 1999 nr. 64
- 2000 Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) av 14. april 2000 nr. 31.
- 2001 Lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven) av 18. mai 2001 nr. 24
- 2005 Lov om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) av 3. juni 2005 nr. 37
- 2005 Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) av 17. juni 2005 nr. 90.

Forskrifter:

FOR-2000-12-15-1265	Forskrift om behandling av personopplysninger (personopplysningsforskriften).
FOR-2004-06-25 nr. 988	Forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen (eForvaltningsforskriften).
FOR-2005-07-08-826)	Forskrift om innhenting av opplysninger.

Forarbeider:

- NOU 1997:19 Et bedre personvern - forslag til lov om behandling av personopplysninger. pdf-versjon hentet fra:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/1997/nou-1997-19.html?id=140970> [sitert 26.10.10]
- Ot.prp. nr.27 (1968-1969) Om lov om ikraftsettelse av forvaltningsloven og om endringer av saksbehandlingsregler i forvaltningsloven og andre lover.
- Ot.prp.nr.92 (1998-1999) Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven).
- St.prp. nr. 34 (1999-2000) Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 83/1999 av 25. juni 1999 om endring av EØS-avtalens protokoll 37 og vedlegg XI (telekommunikasjonstjenester)
- Innst.O.nr.51 (1999-2000) Innstilling fra justiskomiteen om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven).

Traktater

- EU-traktaten Traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, Roma, 25. mars 1957.

EU-domstolen

- C-101/01 Bodil Lindqvist v. Åklagarkammaeren i Jönköping, avsagt av EF-domstolen 6. november 2003. (Lindqvist-saken)

Direktiv:

Direktiv 95/46/EF Europaparlaments- og rådsdirektiv av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (Personverndirektivet).

Uttalelser fra Artikkel 29 gruppen:

11987/04/EN WP 100 Opinion 10/2004 on More Harmonised Information Provisions
http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/policy_papers/policy_papers_topic_en.htm#General [sitert 26.10.10]

01248/07/EN WP 136 Opinion 4/2007 on the concept of personal data
http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/policy_papers/policy_papers_topic_en.htm#General [sitert 26.10.10]

Rettsavgjørelser:

RT 1991 s.616 (Gatekjøkkenkjennelsen)

THALD-2010-92742 Halden tingretts dom av 28.09.10

TSTVG-2006-106538 Stavanger tingretts dom av 06.10.06

Personvernnemndas avgjørelser:

PVN-2002-6

PVN-2006-4

PVN-2005-1

PVN-2007-1

PVN-2009-4

PVN-2009-7

Bøker:

Bing, Jon *Personvern i faresonen* 1.utg. Oslo, 1991

Blixrud, Katrine Berg og Ottesen, Christine Ask *Personvern i finanssektoren* 1.utg. Oslo, 2010

Boe, Erik *Innføring i juss* 2. utg. Oslo, 1996

Clemet, Kristin og Egeland John m.fl. *Til forsvar for personvernet* Oslo 2010

Coll, Line M. og Lenth, Claude A. *Personopplysningsloven – en håndbok*. 1.utg.Oslo, 2000

Eckhoff, Torstein *Rettskildelære* (5. utg. ved Jan E. Helgesen) Oslo 2001

Eckhoff, Torstein og Smith, Eivind *Forvaltningsrett* 7.utg. Oslo 2003

Fleischer, *Rettskilder og juridisk metode*, 1998

Gisle, Jon m.fl. *Juridisk Leksikon*, 2.utg. Oslo 2003

Johansen, Michael Wiik, Kaspersen, Knut-Brede og Skullerud, Åste Marie Bergseng. *Personopplysningsloven – Kommentarutgave*. 1.utg. Oslo 2001

Schartum, Dag Wiese og Bygrave, Lee A. *Personvern i informasjonssamfunnet. En innføring i vern av personopplysninger*. 1.utg. Oslo 2004

Schartum, Dag Wiese m.fl. *Elektronisk forvaltning i Norden*, 1 utg. Bergen 2007.

Nettdokumenter:

Bernt, Jan Fridthjof (2008) *Kommentat til lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker*. Norsk Lovkommentar nettversjon (sist hovedrevidert 2008) [Rettsdata 23.11.10]

Schartum, Dag Wiese. (2000) *Lov om behandling av personopplysninger*. I: Lov og Rett. 2000, s. 543-566. [Lovdata 25.08.10]

Schartum og Bygrave (2006) Schartum, Dag Wiese og Bygrave, Lee A. *Utredning av behov for endringer i personopplysningsloven*. Oslo 2006.
http://www.personvern.uio.no/pvpn/artikler/utredning_personopplysningsloven.pdf
[sitert 20.10.2010]

Schartum, Dag Wiese. (2007) *Personvern og transportsikkerhet – Personvernmessige spørsmål knyttet til tiltak for å sikre transportmidler mot fiendtlige anslag*
Complex nr. 3/2007 [Lovdata 11.11.10]

Schartum, Dag Wiese. *Kommentar til lov om behandling av personopplysninger*. Norsk lovkommentar nettversjon (sist endret 2009) [Rettsdata 10.09.10].

Delrapport fra personvernkommisjonen (2008) *Medier og Personvern*
<http://folk.uio.no/gisle/pvk/docs/medierogpv.pdf> [sitert 04.11.10]

Danielsson, Jerker et al: *Elektroniske spor* (2005)
Norsk Regnseentral, Rapport 1008. (Rapport for Datatilsynet og Justisdepartementet om ulike teknologier som genererer elektroniske spor.)
http://publications.nr.no/elektroniske_spor.pdf [sitert 04.11.10]

Teknologirådets rapport 1/2005 *Elektroniske spor og personvern*
http://folk.uio.no/gisle/pvk/cache/tr_espor.pdf [sitert 04.11.10]

Teknologirådets rapport 1/2004 *Holdninger til personvern*
http://folk.uio.no/gisle/pvk/cache/tr_fokusgrupper.pdf [sitert 04.11.10]

<http://www.nrk.no/nyheter/1.6222855> [siteret 24.11.10]

http://www.datatilsynet.no/templates/Page_1935.aspx [siteret 24.11.10]

Datatilsynets veileder:

Datatilsynets Veileder *for internkontroll og informasjonssikkerhet*

http://datatilsynet.no/upload/Veileder_Datatilsynet_WEB.pdf [siteret 03.11.10]

Datatilsynet om informasjonsplikt

http://datatilsynet.no/templates/article_844.aspx#A2 [siteret 03.11.10]

Datatilsynets Veileder: *Bruk av personopplysninger i forskning*

DEL II Hvilke regler gjelder for forskning?

Versjon 1.0 - publisert 08.07.05

http://www.datatilsynet.no/upload/Dokumenter/veiledere/forskningsinfo_del_ii_1_0.pdf

[siteret 15.11.10]

Nettsider:

www.lovdata.no

www.rechtsdata.no

www.idunn.no

www.regjeringen.no

www.stortinget.no

www.personvern.uio.no/pvpn/

www.ordnett.no

www.sprakrad.no

Annet:**Høringsnotat:**

Etterkontroll av personopplysningsloven Snr: 200904400 (2009) lovavd juni 09
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2009/horing--etterkontroll-av-personopplysnin/horingsnotat.html?id=570699> [sitert 22.10.10]

Undersøkelser:

Scribbins, Kate: Privacy@net; An international comparative study of consumer privacy on the internet, 22 Jan 2001
<http://www.consumersinternational.org/news-and-media/publications/privacy@net-an-international-comparative-study-of-consumer-privacy-on-the-internet>
[sitert 26.10.10]

Ravlum, Inger-Anne: Setter vår lit til Storebror ... og alle småbrødre med? Oslo 2005.
<http://www.toi.no/article13453-8.html> [sitert 20.10.10]

Ravlum, Inger-Anne: Behandling av personopplysninger i norske virksomheter. En spørreundersøkelse om personvern og personopplysningsloven. Oslo 2005.
<http://www.toi.no/article18652-8.html> [sitert 20.10.10]

Schartum, Dag Wiese *Personvern i sentralforvaltningen* (2008)
<http://www.kunnskapsnettverk.no/C7/C1/Ressursnettverk%20for%20eforvaltni/Document%20Library/Personvern%20i%20sentralforvaltningen.pdf> [sitert 09.11.10]

Flash Eurobarometer Survey on Data Protection
MEMO/08/249 17/04/2008
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/249&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>
[sitert 26.10.10]

Rundskriv:

Politidirektoratets rundskriv vedrørende prikkbelastning på førerkort

Rundskriv 2008/014. Saksnr. 2008/00639-15 005. (RPOD 2008-14)

NAV Rundskriv til popplyl: Lov om behandling av personopplysninger

R83-00-C05 (http://websir.lovdata.no/cgi-lex/wifthy2?NAV&lov-2000-04-14-31*&)

[sitert 06.10.10]